

12

to nej ...

ČESKÁ REPUBLIKA

UNESCO

MCU

NOVÉ
VYDÁNÍ

VisitCzechRepublic.cz
online průvodce

Mariánské Lázně

TRADIČNÍ *Lázeňské* OPLATKY KOLONÁDA

SLADKÁ CHUŤ ČESKÉ LÁZEŇSKÉ TRADICE

JIŽ OD ROKU 1856

TRADIČNÍ LÁZEŇSKÉ OPLATKY KOLONÁDA Z MARIÁNSKÝCH LÁZNÍ

PATŘÍ DÍKY SVÉ KVALITĚ A NEZAMENITELNÉ CHUŤI STÁLE MEZI TY NEJVYHLEDÁVANĚJŠÍ. TAJEMSVÍ JEJICH ÚSPĚCHU TVÍ V OVĚŘENÉ RECEPTUŘE, POUŽÍVÁNÍ TĚCH NEJVYBRANĚJŠÍCH INGREDIENCÍ A PŘÍSNĚ DODRŽOVANÉ TECHNOLOGII VÝROBY. PEČICÍ FORMY JSOU VYROBĚNY Z BRONZU. PLÁTY KULATÝCH OPLATEK ZRAJÍ PŘI URČITÉ TEPLOTĚ A VLHKOSTI VZDUCHU AŽ ČTYŘI TÝDNY.

SEZNAMTE SE S KOMPLETNÍ NABÍDKOU VÝROBKŮ A HISTORIÍ ZNAČKY KOLONÁDA NA WWW.OPLATKY-KOLONADA.CZ.

Stará sněmovna ve Starém královském paláci (Pražský hrad)

to nej ...

ČESKÁ REPUBLIKA UNESCO

to nej ...

PRAHA	8
ČESKÝ KRUMLOV	21
TELČ	33
ŽDÁR NAD SÁZAVOU	39
KUTNÁ HORA	45
LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL	51
HOLAŠOVICE	57
KROMĚŘÍŽ	63
LITOMYŠL	69
OLOMOUC	77
BRNO	85
TŘEBÍČ	95
HORNICKÝ REGION ERZGEBIRGE/KRUŠNOHOŘÍ	101
KLADRUBY NAD LABEM	105
SLAVNÉ LÁZNĚ EVROPY (LÁZEŇSKÝ TROJÚHELNÍK)	111
BUČINY JIZERSKÝCH HOR	117
ŽATEC A KRAJINA ŽATECKÉHO CHMELE	127

VisitCzechRepublic.cz
online průvodce

Český Krumlov

Vydavatel: Vydavatelství MCU s. r. o.
Chvalšinská 242, 381 01 Český Krumlov
Tel.: 387 428 360, info@mcumedia.cz; www.mcumedia.cz

Technická redakce: Radek Eliášek

Text: Jan Eliášek

Foto: archiv Vydavatelství MCU s. r. o. – Libor Sváček,
archiv sdružení České dědictví UNESCO, Pavel Radosta, Radek Pavlík, Lukáš Hrabčuk,
Marek Matucha, Adobe Stock

Mapy: Vydavatelství MCU, Mapy.cz

Grafická úprava a sazba: Pavel Dvořák, Petr Novosad

Odpovědný redaktor: Jan Eliášek

Odborná konzultace: Pavel Slavko, Michaela Severová

Inzerce: Emil Fedoš, Petra Prajer

Administrace www.VisitCzechRepublic.cz: info@mcumedia.cz

Vydání 1., Český Krumlov 2013 (dotisk 2024), 136 stran
Vydáno ve spolupráci se sdružením České dědictví UNESCO a agenturou CzechTourism
Reprodukce kterékoliv části této publikace je možná pouze s předchozím písemným souhlasem
vydavatele. Všechna práva vyhrazena. Podpořeno Ministerstvem kultury České republiky.

© Vydavatelství MCU, 2024
ISBN 978-80-7339-210-9

UNESCO	4
PŘÍBĚHY ČESKÝCH ZNAČEK	6
PRAHA	8
ČESKÝ KRUMLOV	21
TELČ	33
ŽDÁR NAD SÁZAVOU	39
KUTNÁ HORA	45
LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL	51
HOLAŠOVICE	57
KROMĚŘÍŽ	63
LITOMYŠL	69
OLOMOUC	77
BRNO	85
TŘEBÍČ	95
HORNICKÝ REGION ERZGEBIRGE/KRUŠNOHOŘÍ	101
KLADRUBY NAD LABEM	105
SLAVNÉ LÁZNĚ EVROPY (LÁZEŇSKÝ TROJÚHELNÍK)	111
BUČINY JIZERSKÝCH HOR	117
ŽATEC A KRAJINA ŽATECKÉHO CHMELE	127
NEHMOTNÉ DĚDICTVÍ UNESCO	131

Klenby kostela Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci u Kutné Hory

ČESKÁ REPUBLIKA – UNESCO

V roce **1992** byly na seznam světového dědictví UNESCO zapsány první památky a města České republiky – jednalo se tehdy o historická centra Prahy, Českého Krumlova a Telče.

Zkratka UNESCO je označení pro **Organizaci OSN pro výchovu, vědu a kulturu** – v originále **United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation** (založena 1945). Ocitně-li se památka na některém ze seznamů této mezinárodní organizace, znamená to, že se jedná o světově **výjimečný a jedinečný výtvar lidí či přírody**, který je třeba chránit a uchovat pro budoucí generace.

Česká republika resp. tehdejší Československo přistoupilo k mezinárodní Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví v roce 1991.

Dnes má naše republika na seznamu 17 památek. Vzhledem k rozloze naší země

a k počtu obyvatel se Česká republika řadí v tomto směru k „velmocem“.

Obce a města, na jejichž území se nachází některá z výše uvedených památek, se sdružují v dobrovolném svazku obcí **České dědictví UNESCO**. Organizace vznikla 21. 6. 2001.

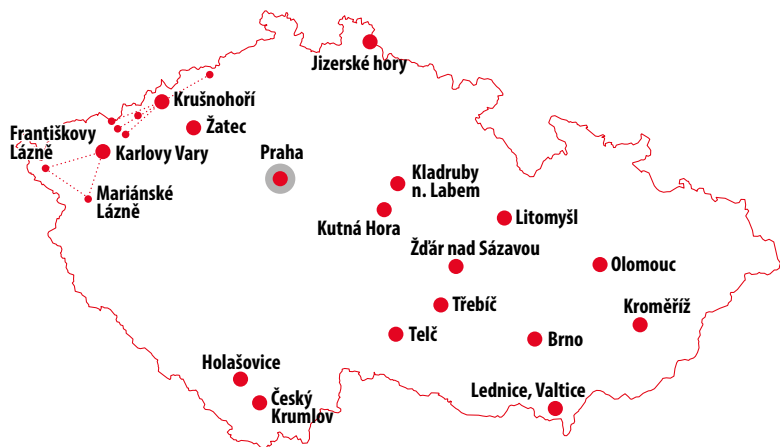
www.unesco-czech.cz

Víte, že...

Emblém památek zapsaných na seznamu UNESCO je tvořen čtvercem uvnitř kruhu, přičemž čtverec symbolizuje díla vytvořená člověkem, kruh zase přírodu. Oba symboly, čtverec – kultura, a kruh – příroda jsou na emblému i ve skutečnosti vzájemně úzce propojeny. Tím je naznačeno, že kultura nemůže existovat bez těsné spojitosti s přírodou, která ji obklopuje.

Památky na seznamu světového dědictví UNESCO

Památky světového dědictví UNESCO

Nejnámějším a nejprestižnějším ze seznamů UNESCO je seznam světového dědictví, sestavovaný na základě úmluvy přijaté roku 1972. Českou republiku reprezentují tyto památky:

- 1992 **Praha** (historické centrum města a Průhonický park)
- 1992 **Český Krumlov** (hradní a zámecký areál, historické centrum města)
- 1992 **Telč** (historické centrum)
- 1994 **Žďár nad Sázavou** – poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
- 1995 **Kutná Hora** (historické centrum s chrámem sv. Barbory a s kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci)
- 1996 **Lednicko-valtický areál**
- 1998 **Holašovice** (dochovaná původní návěs z 18. století)
- 1998 **Kroměříž** (zámek a zahrady)
- 1999 **Litomyšl** (zámek a zámecký areál)
- 2000 **Olomouc** (sloup Nejsvětější Trojice na Horním náměstí)
- 2001 **Brno** (vila Tugendhat)
- 2003 **Třebíč** (bazilika sv. Prokopa a židovské město)
- 2019 **Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří**
- 2019 **Kladruhy nad Labem** – krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní
- 2021 **Slavná lázeňská města Evropy** (Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně)
- 2021 **Bučiny Jizerských hor**
- 2023 **Žatec a krajina žateckého chmele**

Nehmotné dědictví UNESCO

Seznam (sestavovaný od roku 2003) zahrnuje tzv. nehmotné (nemateriální) kulturní dědictví, jako jsou např. ústní tradice a projevy jazyka, scénická umění, společenské zvyky, obřady, slavnosti, znalosti o přírodě a kosmu nebo tradiční řemesla.

- 2005 **Slovácký verbuňk**
- 2010 **Vesnické masopustní občůzky a masky na Hlinecku**
- 2010 **Sokolnictví**
- 2011 **Jízda králů**
- 2016 **Loutkářství**
- 2018 **Modrotisk**
- 2020 **Foukané vánoční ozdoby**
- 2022 **Vorařství**
- 2023 **Ruční výroba skla**

Vila **Tomáše Bati** ve Zlíně byla postavena v roce 1911 podle návrhu architekta Jana Kotěry. Od roku 1998 ve vile sídlí Nadace Tomáše Bati.

PŘÍBĚHY ČESKÝCH ZNAČEK

Čechy platily v době, kdy jsme ještě byli součástí Rakousko-uherské monarchie, za průmyslově nejvyspělejší zemi tohoto soustátí. Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 se pracovitost, um a dovednost „českých rukou“ mohly uplatnit již zcela svobodně a naplno. Československo pak v Evropě (i ve světě) brzy proslavila řada výrobků, které mnohdy neměly ve svém oboru konkurenci. Zřejmě nejznámějším takovým **fenomémem je zn. Baťa** (byť tento příběh, jako mnohé další, začal již v 19. stol.), považovaná právem za synonymum zaslouženého úspěchu. Její historie začala roku 1894, kdy tři sourozenci založili ve Zlíně výrobu obuvi a o deset let později již vyráběli tisíce párů bot denně.

V leccems podobný je i příběh **výrobce automobilů Škoda Auto**, jenž v roce 2020 oslavil 125 let. Jeho zakladatelé, **Václav Laurin** a **Václav Klement**, začali v roce 1895 opravovat jízdní kola. Postupně zahájili i jejich výrobu, od níž byl jen krok k výrobě motocyklů a na počátku 20. století následovaly i první

automobily (Voiturette). Dnes je Škoda Auto zřejmě nejznámější a nejúspěšnější českou značkou současnosti.

Doslova „z jiného soudku“ je příběh jednoho z nejznámějších světových piv, **plzeňského Prazdroje**. Paradoxně na jeho počátku stojí Němec, bavorský sládek, kterého si Plzeňští v roce 1842 pozvali, aby jim pomohl uvařit pivo lepší kvality, než jaké doposud vznikalo v jejich měšťanském pivovaru. Záměr se více než vydařil – značka **Pilsner Urquell** je mezi milovníky dobrého piva pojmem a přibližně třetina všech piv uvařených ve světě je právě plzeňského typu. Nesmíme však opomenout ani jejího konkurenta z jižních Čech, neméně proslulý **Budějovický Budvar**.

V Budějovicích můžeme ještě zůstat, neboť zde již od roku 1790 existuje firma založená **Josefem Hardtmuthem** a pojmenovaná po slavném diamantu **Koh-i-noor**. Roku 1802 firma obdržela patent na výrobu tuhy do tužek, dnes je jedním z největších světových výrobců psacích a kancelářských potřeb.

Poměrně mladá je historie hodinек **Prim. Chronotechna** v Novém Městě nad Metují začala po druhé světové válce vyrábět náramkové a kapesní hodinky, v dobách tzv. socialismu byla jejich monopolním výrobcem, dnes je však vnímána jako prestižní značka, jež mimo jiné vyrábí i luxusní hodinky „na míru“ pro své náročné zákazníky.

Kdo by neznal stavebnici, jejíž kovové barevné díly s otvory se spojují šroubky a matickami o průměru 3,5 mm? Ano, řeč je o **stavebnici Merkur** z Police nad Metují, jejíž historie trvá již sto let a s jejíž pomocí vyrobil profesor **Otto Wichterle** v roce 1961 **gelové kontaktní čočky** – mimochodem další z „našich“ vpravdě světových a přelomových vynálezů.

Zbraně původně vyráběl úspěšný a nadaný konstruktér **František Janeček** (1878–1941), ale byla to paradoxně hospodářská krize ve 20. letech 20. století, která jej přiměla změnit výrobní program a začít se věnovat motocyklům. A ačkoli v tehdejším Československu fungovaly na dvě desítky motocyklových továren, všechny nakonec překonala jeho **JAWA**.

Roku 1943 byla založena společnost ESA, která začala v Hlinsku vyrábět žehličky, později se jejím hlavním výrobním programem staly vysavače. Dnes, již pod **značkou ETA**, je společnost jednoznačně největším výrobcem domácích spotřebičů u nás.

Jednoduchým spojením přepisu výslovnosti písmene „Z“, jež bylo součástí znaku **brněnské Zbrojovky**, a posledních dvou písmen slova traktor vznikl těsně po 2. světové válce **Zetor**, který již v roce 1961, 16 let od počátku sériové výroby, vyrobil neuvěřitelných, takřka 160 000 traktorů. V současnosti je Zetor i nadále symbolem síly a spolehlivosti.

V roce 1857 vytvořil ohýbáním masivního bukového dřeva tesařský mistr **Michael Thonet** elegantní kavárenskou židli (označenou jako model č. 214), což byl začátek příběhu slavné nábytkářské společnosti, pokračující i nadále ve své úspěšné tradici, dnes již pod **značkou TON** (Továrna na ohýbaný nábytek).

Již více než sto let (od roku 1913) se prakticky v každé domácnosti těší oblibě alkoholový roztok éterických olejů, bylin a přírodního mentolu určený k potírání unavených svalů, **francovka ALPA**. Ve Velkém Meziříčí se jí dnes vyrábí každý rok přes 10 milionů kusů.

K největším výrobcům klobouků na světě patří továrna **TONAK** (Továrna na klobouky) v Novém Jičíně. A není divu, s jejich výrobou má své zkušenosti – **pokrývky hlavy se zde vyrábějí už od roku 1630!**

Roku 1807 namíchal karlovarský **lékárník Josef Becher** z 32 bylin pro lázeňské hosty žaludeční kapky (English Bitter), a kromě toho, že receptura účinkovala, uživatelům navíc mimořádně chutnala. A tak lékárníkův syn Jan otevírá roku 1838 na výrobu oblíbené **Becherovky** továrnu. V roce 1922 získává tento jedinečný nahořklý aperitiv (či digestiv), jehož složení znají i dnes jen dva lidé na světě, ochrannou známku.

Podobných velkých a zajímavých příběhů bychom samozřejmě našli i v naší historii (i současnosti) mnohem, mnohem víc, ale jejich výčet by byl přirozeně nad rámec tohoto průvodce.

PRAHA

rok zápisu 1992

Historické jádro Prahy představuje unikátní urbanistický celek, který zahrnuje historická pražská města Staré Město, Josefov, Nové Město, Malou Stranu, Vyšehrad a Hradčany. Součástí této světové památky je také Průhonický park a zámek.

Metropole České republiky je považována za jedno z nejkrásnějších měst Evropy i světa. Dominantou starobylého města na březích řeky Vltavy je **Pražský hrad**, založený **Přemyslovci** již **v 9. století**. Na jeho třetím nádvoří stojí skvost gotické architektury a pomyslný duchovní střed českého státu, **katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha**. V její Korunní komoře je uložen poklad nevyčísitelné hodnoty – **korunovační klenoty**. V **královské hrobce** pod podlahou chrámu odpočívá řada českých panovníků, včetně císaře a krále Karla IV., který zásadně ovlivnil středověkou podobu města.

Historické centrum Prahy o rozloze **8,95 km²** je tvořeno unikátním souborem stavebních a uměleckých památek prakticky všech slohů – najdeme zde

románské rotundy i nejmodernější stavby ze skla a oceli.

Pražský hrad a katedrála

S budováním opevnění na vyvýšeném místě nad řekou započali zřejmě někdy v 9. století přemyslovští panovníci. S jejich rostoucí mocí se hradiště i město pod ním začalo postupně rozrůstat a nabývat na významu. Lucemburk Karel IV. začal roku 1344 budovat honosnou **gotickou katedrálu zasvěcenou sv. Vítu**. Jejím dokončením o celých šest století později (r. 1929) získal Pražský hrad svou definitivní podobu.

Hradčany

Čtvrť přiléhající k Pražskému hradu. Na její podobě se podílí zejména řada

Pražský hrad, Malá Strana a Karlův most

Věž staroměstské radnice zdobí unikátní orloj. V pozadí věže chrámu Panny Marie před Týnem, další výrazné dominanty Staroměstského náměstí.

Víte, že...

Kaple sv. Václava je nejposvátnějším místem Svatovítské katedrály. Nad místem posledního odpočinku patrona české země ji **vystavěl** v letech 1362–1367 **Petr Parléř**. Světcův hrob označuje kamenný náhrobek ze 14. století. Úchvatná je **výzdoba kaple**: její stěny jsou v dolní části osázeny českými polodrahokamy pospojovanými zlatenou sádkou, horní část zdobí výjevy z utrpení Kristova. Vznikly v letech 1372–1373 a jejich autor není znám. Z kaple se vstupuje na schodiště vedoucí do Korunní komory, v níž jsou za **sedmi zámky** uloženy **České korunovační klenoty**.

Zlatá ulička na Pražském hradě

honosných **paláců**, mj. **Schwarzenberský, Šternberský** či **Martinický**. Naproti největšímu z nich, **Černínskému**, najdeme barokní **Loretu**, významné poutní místo. Z její hodinové věže zaznívají od konce 17. století každou hodinu tóny zvonkohry. Siluetu Hradčan dotváří dvě věže **Strahovského kláštera**, nejstaršího sídla premonstrátů v Čechách.

Malá Strana

Území mezi Pražským hradem a řekou Vltavou. Jeho centrem je svažité **Malostranské náměstí**, na němž stojí mohutný **chrám sv. Mikuláše**, považovaný za nejvýznamnější barokní stavbu v Čechách. Další velkolepou malostranskou stavební památkou je komplex budov **Valdštejnského paláce s přílehlou zahradou**. Areál měl podle představ zadavatele stavby, ambiciózního politika a vojevůdce **Albrechta z Valdštejna** (1583–1634), konkurovat svou rozlohou samotnému Hradu. Z Malostranského náměstí stoupá k Hradu turisty vyhledávaná **Nerudova ulice**, známá svými **domovními znamení**.

Karlův most

Nejstarší z pražských mostů (a druhý nejstarší u nás) spojuje Malou Stranu na levém a Staré Město na pravém břehu Vltavy. Stojí přibližně v místech původního Juditina mostu, strženého povodní. Stavbu, k níž bylo přistoupeno roku 1357, inicioval císař Karel IV. Most dlouhý přes **500 metrů** a široký 9,5 metru je tvořen **16 oblouky**. Jeho pilíře zdobí **30 převážně barokních plastik**, jež vytvářejí unikátní a působivou sochařskou galerii pod širým nebem. Vstup na most stráží na obou stranách mostecké věže (most býval vlastně pevností), přičemž gotická **Staroměstská mostecká věž** se díky své výzdobě řadí k nejkrásnějším fortifikačním stavbám Evropy.

Karlův most chrání na pravém vltavském břehu **Staroměstská mostecká věž**, vrcholné dílo gotické architektury a sochařství

Staré Město

Pražská čtvrť na pravém břehu Vltavy. Jejím centrem je **Staroměstské náměstí** s několika význačnými památkami, jako je **radnice** s proslulým **orlojem** a **Týnský chrám**. V centru náměstí stojí **pomník** církevního reformátora mistra **Jana Husa**. Směrem k Vltavě vybíhá z náměstí **Pařížská třída**, luxusní pražský bulvár. K dalším pamětihodnostem Starého Města patří gotická **Praha věž**, u níž začíná **Královská cesta** (trasa, po níž se v předvečer své korunovace ubírali k Pražskému hradu čeští panovníci), či nejvýznamnější secesní památka Prahy, **Obecní dům**.

Židovské město

Jinak těž **Josefov**, malá čtvrť uvnitř Starého Města, v níž se dodnes zachovaly památky na židovské osídlení Prahy. Bezesporu nejvýznamnější z nich je **starý židovský hřbitov**. Najdeme zde na 13 000 náhrobků, pohřbívalo se tu od poloviny 15. století až do roku 1787.

Víte, že...

Název Staronová synagoga má podle pověsti zajímavý původ: kameny na stavbu svatyně prý byly přeneseny ze zbořeného **Šalamounova chrámu** v Jeruzalémě (zničen roku 70 n. l.). A to pod podmínkou, že až bude po příchodu Mesiáše chrám v Jeruzalémě znovu vybudován, budou kameny vráceny. Hebrejsky se výraz „pod podmínkou“ řekne „**al tenaj**“ – a stejně byla pojmenována i synagoga. Postupným komolením vzniklo označení **altneu**, tedy v překladu staronová.

Gothická Prašná brána tvořila součást původního opevnění Starého Města. Od počátku 20. století vedle ní stojí Obecní dům, jedna z nejvýznamnějších secesních staveb Prahy.

Vzhledem k omezené ploše pohřebiště musela být na hřbitov postupně navážena další zemina a mrtví tak leží v několika vrstvách nad sebou. Neméně významnou památkou bývalého ghetta je **Staronová synagoga**, jedna z nejstarších v Evropě. Byla vystavěna okolo poloviny 13. století a dodnes se v ní konají bohoslužby.

Nové Město

Nové Město založil roku 1348 na pravém břehu Vltavy císař Karel IV. Promyšlený urbanistický plán dal vzniknout soustavě ulic okolo **tří velkých náměstí**, která tehdy fungovala jako tržiště. Byly jimi

Košský trh (dnes **Václavské náměstí**), Dobytčí trh (dnes **Karlovo náměstí**) a Senný trh (dnešní **Senovážné náměstí**). Centrem nově založeného města bylo prostranství Dobytčího trhu a proto právě zde byla vystavěna **Novoměstská radnice**. Známými památkami jsou rovněž **Faustův dům**, kostel Panny Marie na Slovanech a také **nejvyšší pražský kostel** – nikdy nedokončený **chrám Panny Marie Sněžné** na Jungmannově náměstí.

Národní divadlo a most Legii

Tančící dům

Víte, že...

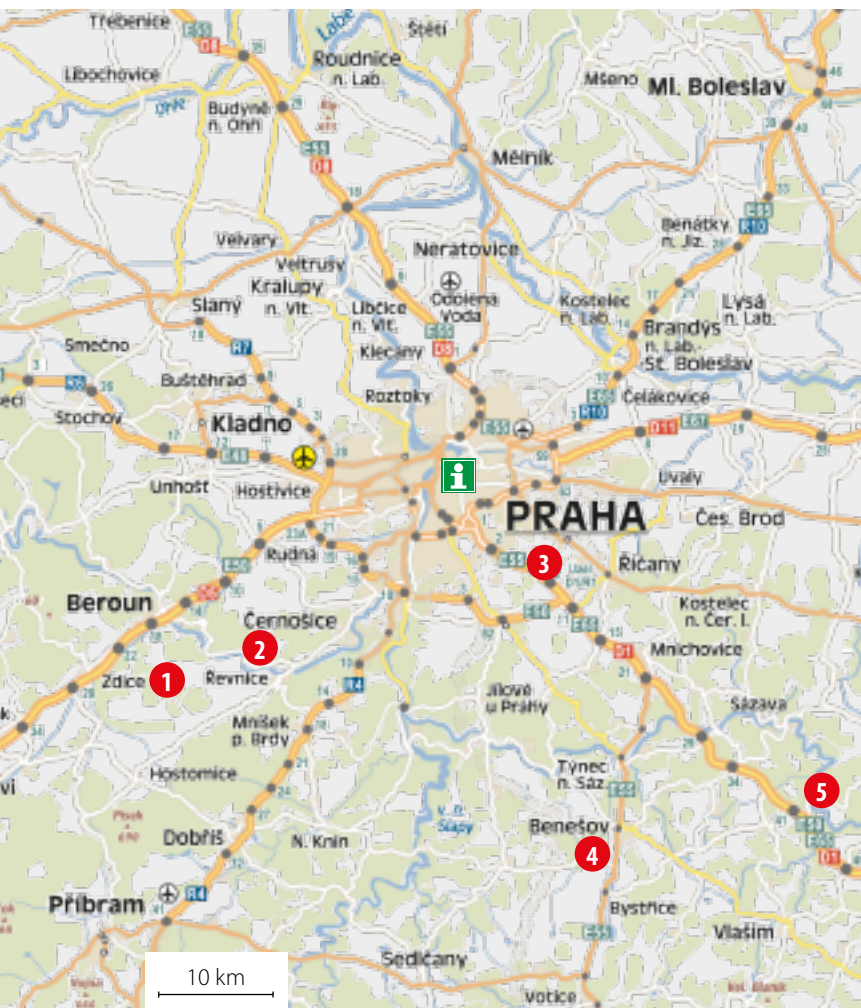
Spolu s historickým jádrem Prahy jsou na seznamu UNESCO zapsány i **zámek Průhonice** a přilehlý park. Památky leží 15 km jihovýchodně od historického centra. Rozsáhlý **Průhonický park** (rozloha 250 ha) založil v roce 1885 hrabě **Arnošt Emanuel Silva-Tarouca**. Jeho celoživotní dílo je zároveň originálním dílem zahradní a krajinné architektury. Cenné je především scénickými partiemi či množstvím domácích a exotických druhů dřevin (okolo 1 600 druhů), výjimečná je sbírka rododendronů.

Vyšehrad

Místo na pravém břehu Vltavy, **spojené s počátky českého státu**. Nejstarší stavební památkou Vyšehradu je románská **rotunda sv. Martina z 11. století** z časů prvního českého krále Vratislava I. Přibližně ze stejného období pochází původně románská **bazilika svatých Petra a Pavla**. Ta byla v průběhu staletí několikrát přestavěna, její dnešní podoba je novogotická a vznikla v letech 1885 až 1903. V té době byly přistavěny i dvě hranolové věže s jehlanovitým zakončením, které dnes tvoří jednu z charakteristických pražských dominant. **Hřbitov** při chrámu sv. Petra a Pavla byl v 19. století přeměněn na pohřebiště největších osobností českého národa – **Slavín**.

Vyšehrad

1/ Koněpruské jeskyně

Asi 30 km jihozápadně od Prahy se nalézá nejdelší jeskynní labyrint v ČR. Prohlídková trasa dlouhá 610 m je přístupná od 1. 4. do 31. 10.

www.caves.cz

2/ Karlštejn

Gotický hrad vystavěný v polovině 14. století Karlem IV. Cenná je malířská výzdoba hradní kaple sv. Kříže od Mistra Theodorika.

www.hrad-karlstejn.cz

3/ Průhonický park

Průhonický park patří jednoznačně k vrcholům české krajinářské architektury. Založil jej roku 1885 hrabě Arnošt Emanuel Silva-Tarouca. Výsledkem jeho celoživotního úsilí se stalo vrcholné dílo světového významu, jež je dnes naší národní kulturní památkou a památkou zapsanou na prestižním Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví **UNESCO**. Kromě výrazné hodnoty umělecké je park zároveň jednou z nejceněnějších sbírek dřevin na území České republiky. V současné době zde roste zhruba **1 800 druhů dřevin**, přičemž některé jsou prvními svého druhu pěstovanými na našem území. Esteticky ztvárněné porosty dřevin jsou doplněny mozaikou luk a vodních ploch důmyslně spojených řadou průhledů a pohledů, které zvýrazňují kompozičně výrazné body parku.

www.pruhonickypark.cz

4/ Konopiště

Raně gotický hrad přestavěný na novogotický zámek. Poslední sídlo následníka habsburského trůnu Františka Ferdinanda d'Este (1863–1914).

www.zamek-konopiste.cz/cs

5/ Český Šternberk

Hrad založený roku 1241 na skalnatém ostrohu nad řekou Sázavou, dodnes v držení rodu Šternbergů, jejichž erbem je zlatá osmihrotá hvězda.

www.hrad-ceskysternberk.cz

PRAHA – STAROMĚSTSKÁ RADNICE

Staroměstské náměstí 1, 110 00 Praha 1 – Staré Město
tourinfo@prague.eu
prague.eu

Průhonice

Radnice dokořán

Připomínkou založení Staroměstské radnice, které každoročně připadá na 18. září, je již tradičně akce Radnice dokořán. Během speciálních prohlídek areálu nejstarší pražské radnice si mohou zájemci prohlédnout historické interiéry, středověké podzemí i běžně nepřístupné svatební síně Staroměstské radnice. Výklad doplňují hudební i dramatická vystoupení, přednášky, projekce historických snímků, setkání se známými osobnostmi, ukázka svatebního obřadu a řada zákulisních informací z pořádání svateb a jejich historie. Netradiční prohlídku završuje zábavný kvíz o věčné ceny a poukaz na prohlídku běžně nepřístupného mechanismu orloje. Akci pořádá Prague City Tourism ve spolupráci s Úřadem městské části Praha 1.

www.prague.eu

Praha pije víno

Největší vinařský festival v metropoli zaměřený na autentická vína ze střední Evropy. Koná se v krásných prostorách Novoměstské radnice na Karlově náměstí. Do Prahy se vždy sjedou desítky vinařů, především rodinných vinařství z území bývalého Habsburského mocnářství a řada hostů z dalších regionů. Silně je zastoupení vinařů z Rakouska, Slovenska, Maďarska, Slovinska, Itálie a Francie. V ceně celodenní či dvoudenní „vstupenky“ je sklenička a neomezená degustace všech účastnických vinařství.

www.prahapijevino.cz

Pražské vinice

Putování pražskými městskými i soukromými vinicemi, které otevírají své brány veřejnosti. Zájemci se tak mohou seznámit s jejich historií i současností a objevit přitom kouzlo těchto pozapomenutých koutů Prahy.

prague.eu

Starý židovský hřbitov

PŘÍBĚH ZNAČKY

Rüchl
1846

SKLÁRNA RÜCHL

– je synonymem prvotřídního ručně broušeného křišťálu již od roku 1846.

Rüchl tvoří nejen tradiční kolekce Heritage, které se pyšní dekory s jemným a velmi precizním brusem, ale i designové kolekce Contemporary s moderními tvary, výrazným brusem a netradičními odstíny křišťálu. Rüchl snoubí to nejlepší ze sklářského dědictví, vznešenou krásu ručně foukaného a broušeného křišťálu s jedinečným designem.

Sklárna Rüchl

Lánská 141, Nižbor
+420 605 229 205
exkurze@visitruckl.com
www.visitruckl.com

Víte, že...

Sklárna Rüchl je místem, kde výroba není pouze dovednost, ale také jedinečný zážitek? V rámci exkurze je možné sklárnu navštívit a vyzkoušet si unikátní zážitek broušení na skleničku, foukání váz nebo malování sklářskými barvami. Vlastní výrobek si poté můžete odnést domů. Sklárnu naleznete v malebném údolí řeky Berounky – jen 35 minut cesty z centra Prahy.

ČESKÝ KRUMLOV

rok zápisu 1992

Historické jádro je příkladem středoevropského středověkého města, které se rozprostírá na březích Vltavy v původní urbanistické podobě. Dominantou bývalého rezidenčního sídla významných šlechtických rodů je velkolepý areál hradu a zámku, v přilehlém městě se dochoval cenný soubor pozdně gotické, renesanční a barokní architektury.

Starobylé město **na řece Vltavě** s druhým největším hradním a zámeckým komplexem v České republice (hned po Pražském hradu). Rozsáhlý zámecký areál s pěti nádvořími postupně vyrostl na skále nad řekou z původního malého hrádku s věží. Ten založili někdy v 12. století Vítkovci, předci ambiciózních **Rožmberků**. Dalšího stavebního rozšíření se zámek dočkal za vlády **Eggenbergů**, o hospodářský rozkvět panství se pak zasloužili **Schwarzenbergové**, poslední majitelé zámku (do r. 1947).

Na seznam UNESCO byla kromě krumlovského hradu a zámku s 11hektarovou barokně-rokokovou zahradou zapsána také původní **městská zástavba** v podhradí. Ta se dochovala ve své takřka nezměněné podobě.

Skutečným unikátem v interiérech zámku je **barokní divadlo** z poloviny 18. století, jež nemá díky svému dokonale dochovanému scénickému fondu obdobu na celém světě. K nejatraktivnějším zastávkám dvou zámeckých prohlídkových

Zámecké divadlo se dochovalo v barokní podobě, včetně původního mobiliáře

Maškarní sál vyzdobil Josef Lederer roku 1748 iluzivními malbami

Víte, že...

Medvědi nejsou na krumlovském zámku chováni náhodou. Za vším stojí ambiciózní Oldřich II. z Rožmberka (1403–1462). Ten vymyslel **legendu** o spřízněnosti Rožmberků s italským **šlechtickým rodem Orsini**. A protože Orsiniové (či Ursiniové) měli ve znaku medvědice (latinsky se medvěd řekne Ursus), bylo nutno tuto skutečnost nějak viditelně demonstrovat.

Ulice Latrán

okruhů patří zejména **Maškarní sál** s působivou malířskou výzdobou od Josefa Lederera, nejcennějším exponátem zámeckých sbírek je známý **Zlatý kočár**. Dominantou města je válcová, bohatě zdobená renesanční **zámecká věž** s arkádovým ochozem. K Českému Krumlovu neodmyslitelně patří **medvědi**, chováni již po několik staletí v hradním příkopu mezi prvním a druhým nádvořím.

Český Krumlov je i místem konání celé řady pravidelných a často vysoce prestižních kulturních akcí. Nejvýznamnější z nich je tradiční **Mezinárodní hudební festival Český Krumlov**, co do délky trvání nejdelší hudební přehlídka u nás. Mimořádný lesk jí každoročně dodávají svou účastí největší osobnosti světa vážné hudby. Vždy na konci června přilákají do města tisíce návštěvníků **Slavnosti pětilisté růže**, tří denní připomínka největší slávy města za časů Rožmberků. Oblíbená a hojně navštěvovaná jsou letní divadelní představení pod širým nebem na **Otáčivém hledišti** v zámecké zahradě.

Egon Schiele Art Centrum

Museum Fotoatelier Seidel

Při návštěvě Českého Krumlova byste si neměli nechat ujít světoznámou galerii se 4 000 m² výstavní plochy **Egon Schiele Art Centrum** a také pozoruhodnou expozici v dokonale dochovaném fotografickém ateliéru z počátku 20. století – **Museum Fotoatelier Seidel**.

Klášter minoritů je ve vlastnictví Rytířského řádu Křižovníků s červenou hvězdou

Při východní čtvrti **Latrán** se rozkládá početný soubor budov náležejících někdejšímu **klášteru minoritů** a klášteru **klarisek**. Minoritský klášter založili v polovině 14. století Rožmberkové, první mniši pak přišli do kláštera roku 1357. **Klásterní kostel** byl zasvěcen Božímu Tělu a Panně Marii Bolestné. Řeholní sestry přišly do kláštera v roce 1361, roku 1375 pak přibyla ještě komunita zbožných laických sester – **bekyní**. V Českém Krumlově tak vzniklo vlastně unikátní **trojklášterí**. Za Josefských reforem roku 1782 byl zrušen konvent klarisek, komunita minoritů byla rozpuštěna v roce 1950. **Revitalizace** klášterů mezi roky 2014–2015 navrátila klášterům jejich původní krásu.

Po revitalizaci v klášterech vzniklo moderní **kulturně vzdělávací centrum**, které široké veřejnosti přibližuje klášterní život, kulturu, historii a umění daného období. Navíc zde naleznete kromě poznání i zážitek v **interaktivní expozici**, kde hlavně rodiny s dětmi ocení hernu

Víte, že...

Rozsáhlá revitalizace Klášterů Český Krumlov byla oceněna prestižní cenou **Památka roku 2015**, kterou každoročně uděluje Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

s hračkami napříč stoletími, seznámení s klášterními bylinkami, historické kostýmy, alchymistickou laboratoř a tajemná zákoutí klášterní půdy. Rozvíjet své dovednosti a tvořivost můžete každý den v **řemeslných dílnách**.

V areálu klášterů sídlí **3+ galerie**, představující rozsáhlou sbírku těch nejkrásnějších knižních **ilustrací pro děti** z celého světa.

Náš TIP

1 VSTUPENKA DO 5 MUZEÍ

1. Hradní muzeum a zámek věž
2. Regionální muzeum v Českém Krumlově
3. Museum Fotoatelér Seidel
4. Egon Schiele Art Centrum
5. Kláštery Český Krumlov

- v ceně vstup do pěti jedinečných expozic
- úspora více než 50 % z běžného vstupného
- možnost čerpání karty až 12 měsíců od prvního využití
- přenosnost karty na další osobu v dané kategorii
- prodej v Infocentru Český Krumlov a v jednotlivých institucích

www.ckrumlov.info/card

Náš TIP

... A NEZAPOMEŇTE NAVŠTÍVIT

Rallye Český Krumlov (květen)

tradiční zastávka nejen seriálu MČR,
ale i FIA European Rally Trophy
rallyekrumlov.cz

Slavnosti pětিলisté růže (červen)

každoroční krumlovské vítání slunovratu,
s historickým průvodem, jarmarky
a mnoha kulturními akcemi
slavnostipetilisteruze.eu

Otáčivé hlediště (sezóna červen – září)

světová rarita, divadelní představení
v kouzelné zámecké zahradě, kdy se jeviště
s diváky otáčí k jednotlivým scénám
otacivehlediste.cz

Mezinárodní hudební festival Český Krumlov (červenec – srpen)

jeden z největších festivalů klasické hudby
v ČR, vždy s nejuznanějšími umělci celého
světa, neopakovatelná atmosféra
festivalvkrumlov.cz

Svatováclavské slavnosti (září)

podzimní slavnosti na počest sv. Václava, patrona
české země, vystoupení folklórních souborů,
jarmark, bohaté kulturní a gastronomické zážitky
ckrumlov.info

Krumlovský vodácký maraton

(polovina října)

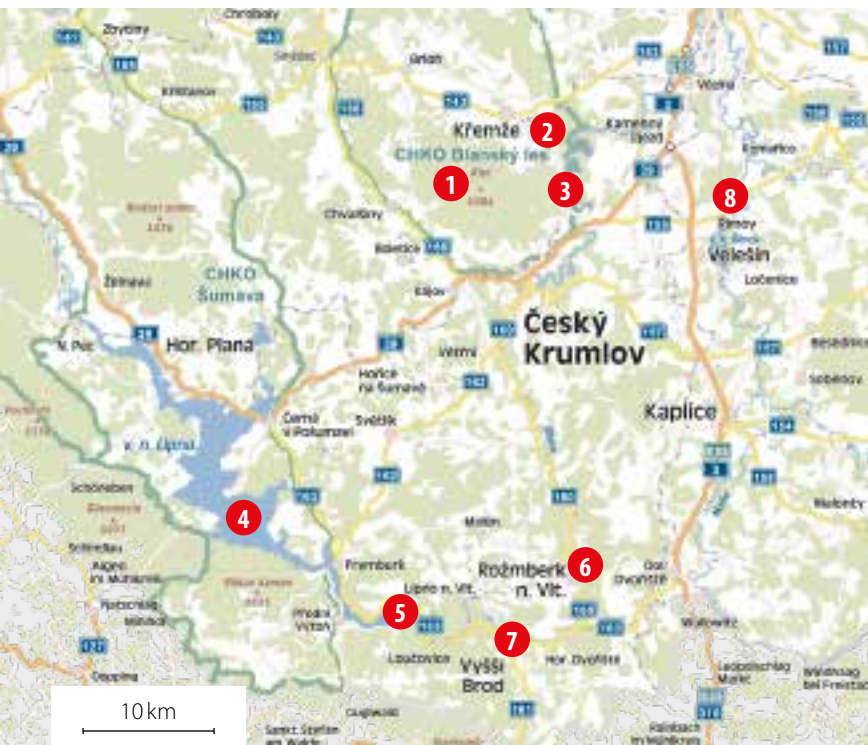
největší vodácký maraton v ČR, na Vltavě, ikoně
všech vodáků, a k tomu spousta zábavy
krumlovskymaraton.com

Festival vína Český Krumlov

(říjen – listopad)

stále rostoucí festival s nabídkou zahraničních
i domácích vín, kulturní program a degustace
na krásných místech města
festivalvinack.cz

1/ Klet' (1 084 m n. m.)

Nejvyšší vrchol Blanského lesa, nejstarší kamenná rozhledna v Čechách (1825), hvězdárna. Vrchol přístupný lanovkou.
www.klet.com

2/ Divčův kámen

Zřícenina někdejšího rožmberského hradu, nedaleko se nachází rozsáhlé keltské oppidum z 2. stol. př. n. l.
www.divcikamen.cz

3/ Zlatá Koruna

Komplex gotických budov bývalého cisterciáckého kláštera založeného roku 1263 Přemyslem Otakarem II.
klaster-zlatakoruna.cz/cs

4/ Lipenské jezero (726 m n. m.)

Největší jezero v ČR (4 860 ha) vzniklo výstavbou přehrady na horním toku Vltavy v letech 1952 až 1959. Rybolov, vodní sporty, cykloturistika, v zimě sjezdové lyžování, běžky, bruslení.
www.lipno.cz

5/ Lipno nad Vltavou

Město nad přehradní hrází lipenského jezera, moderní ubytovací komplexy, sportoviště, aquapark, skiareál, bobová dráha, Stezka korunami stromů, aj.
www.lipno.info

6/ Rožmberk nad Vltavou

Jeden z nejstarších vítkovských hradů spojený s pověstí o Bílé paní. Oblíbená zastávka vodáků.
www.mestorozmberk.cz

7/ Vyšší Brod

Nejnižší město ČR, hráz přehrad Lipno II, cisterciácký klášter, Poštovní muzeum, výchozí místo vodáckého splouvání Vltavy pod Lipnem.
www.mestovyssibrod.cz

8/ Římov

Poutní místo, křížová cesta tvořená 25 barokními kapličkami z druhé poloviny 17. století zasazenými v krajině kolem městečka.
www.rimov.cz

Náš TIP

Zajímavé weby:

www.visitceskykrumlov.cz
zamek-ceskykrumlov.cz

ČESKÝ KRUMLOV

Náměstí Svornosti 2, 381 01 Český Krumlov
+420 380 704 622; info@ckrumlov.info
ckrumlov.info

Náš TIP

Třeboňská rybniční soustava (Jihočeský kraj)

Velkolepé rybníky na Třeboňsku, z nichž největší jsou ty v soustavě napájené Zlatou stokou, budí dodnes obdiv k odvaze jejich zakladatelů, Štěpánka Netolického a Jakuba Krčína. Na leteckém pohledu v popředí Velký Tisý, v pozadí Rožmberk se svou nezaměnitelnou přímou hrází, která dosahuje délky dvou a půl kilometru. Výjimečná památka je zapsána na **národním indikativním seznamu** (viz str. 5).

PŘÍBĚH ZNAČKY

NÁRODNÍ PIVOVAR BUDĚJOVICKÝ BUDVAR

Budějovický Budvar byl založen roku **1895** a 7. října téhož roku uvařil první várku piva.

Dnes je posledním velkým pivovarem, který zůstal plně v českých rukou. Lidé v něm už více jak 125 let **vaří poctivé české pivo**, které dělá radost lidem nejen doma v Českých Budějovicích, ale ve **více jak 70 zemích světa**. A přitom každá kapka pochází právě odsud. Z malého, a přitom velkého, pivovaru. **Ležák Budweiser Budvar Original** se pyšní chráněným zeměpisným označením „Českobudějovické pivo“, které garantuje kvalitu surovin, originální výrobní postup a tradiční lokalitu původu.

Navštivte národní pivovar a nahlédněte pod pokličku nejen výroby originálního ležáku z Českých Budějovic. **Nové návštěvnické centrum** je otevřeno.

Budějovický Budvar, n.p.

K. Světlé 4, 370 21 České Budějovice
+420 387 705 347, visit@budvar.cz
www.budejovickybudvar.cz

f @BudejovickyBudvar
ig @budejovickybudvar

TELČ

rok zápisu 1992

Historické jádro je sevřeno mezi dvěma rybníky, které byly po staletí součástí fortifikace. Areál zámku, církevní budovy a rozlehlé náměstí Zachariáše z Hradce, obklopené honosnými měšťanskými domy, představují jedinečný celek, který se formoval zejména v období gotiky a renesance.

Mezi památky UNESCO spadá **historické centrum města**, které si dodnes dochovalo svůj původní vzhled z 16. století, a dále architektonicky cenný **renesanční zámek**. Střed města je obklopen několika rybníky, i proto bývá Telč občas označována jako „**moravské Benátky**“.

Centrem města je podlouhlé **náměstí**, lemované po obou stranách **měšťanskými domy** s loubím a s renesančními a barokními průčelími. Ta jsou zdobena četnými **freskami**

a **sgrafity**. Dominantou a zároveň nejstarší stavební památkou Telče je mohutná, pozdně románská věž **kostela sv. Ducha**, vysoká bezmála 50 metrů.

Všechny domy dnes můžeme spatřit v podobě, jakou měly v časech **Zachariáše z Hradce** (1526 či 7 až 1589). Tento významný a vzdělaný český šlechtic byl mimo jiné výborným hospodářem a zasloužil se o všestranné povznesení Telče, kterou si zvolil za své sídlo. Založil mnoho rybníků, výrazně přebudoval město, zvláště pak jeho náměstí, a nechal

Renesanční sál telčského zámku a letecký pohled na historické centrum

Zámek Telč – renesanční Zlatý sál s kazetovým vyřezávaným stropem

přestavět v renesančním slohu zdejší hrad.

Ten byl původně gotickou tvrzí a později hradem, jenž byl kolem poloviny 16. století za vlády zmíněného Zachariáše z Hradce velkoryse renesančně přebudován. Tím vznikl jeden z nejceněnějších souborů renesanční architektury v České republice. Právem je proto nazýván jako „perla moravské renesance“. Autorem stavebních úprav je s největší pravděpodobností italský architekt a stavitel **Baldassare Maggi z Arogna** (asi 1550–1619 či 1629).

Jedinečnost zámku spočívá i v jeho **původních interiérech** s dochovanou malířskou a štukovou výzdobou. Mimořádným prostorem je majestátní **Zlatý sál**, pozornost návštěvníků poutá zvláště jeho zlacený a vyřezávaný kazetový strop.

Část interiérů někdejšího šlechtického sídla zabírá **Zámecká galerie, Zámecké podzemí** a expozice **Muzea Vysočiny**.

K zámku přiléhá **renesanční zahrada**, jedna z nejstarších komponovaných zahrad u nás. Nádherný prostor, jež ze dvou stran ohraničují arkády, vznikl ve 3. čtvrtině 16. století.

V domě čp. 32 na náměstí se kdysi vždy na Zelený čtvrtek rozdávala kaše chudině

Víte, že...

Domy lemující telčské náměstí jsou původem **gotické**. U většiny z nich se dochovalo i typické vnitřní uspořádání: z náměstí se vraty s kamenným ostěním vstupuje do **mázhausu**, což byla **kamenná předsíň** sloužící řemeslům či obchodu. Odsud vedou schody do patra nebo do sklepů. V polovině 15. století byla většina domů podle jednotného plánu opatřena **loubím a průčelími se štíty**. Objekty však byly později upravovány, a tak zde vedle sebe vidíme **renesanční** fasády s typickými sgrafity („psaníčky“) i pozdější, tvarově bohatá **barokní** průčelí, opatřená pestrou štukovou výzdobou.

Víte, že...

V Telči se natáčela řada českých **filmů**, hlavně pohádek. Nejznámější z nich je asi **Pyšná princezna**, kterou v zahradě telčského zámku natáčel režisér Bořivoj Zeman v roce 1951. Kulisy tvořené zdejšími měšťanskými domy „účinkovaly“ i ve známém filmovém podobenství Vojtěcha Jasného z roku 1963 **Až přijde kocour** s Janem Werichem v hlavní roli.

... A NEZAPOMEŇTE NAVŠTÍVIT

Folklor v máji (květen)

Setkání folklorních souborů a řemeslný trh
www.telc.eu

Mezi dvěma branami

(druhý víkend v červenci)
Retro závod automobilů po kdysi slavné trati
www.mezidvema.cz

Francouzsko-česká hudební akademie (červenec)

Kurzy vážné hudby studentů
hudebních škol z celé Evropy
www.akademietelc.cz

Prázdniny v Telči, Parní léto

(červenec – srpen)
Vícežánrový festival – koncerty,
divadla, výstavy, nocturna ...
www.prazdninyvtelci.cz

Historické slavnosti Zachariáše z Hradce a Kateřiny z Valdštejna

(třetí víkend v srpnu)
Budte vítáni ve starých dobrých časech historie
a romantiky, neopakovatelná atmosféra

Balóny nad Telčí

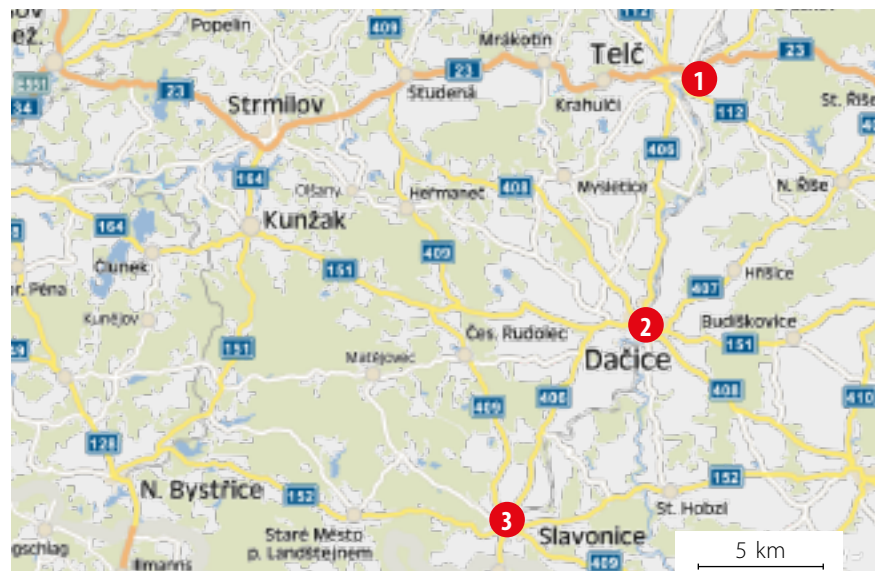
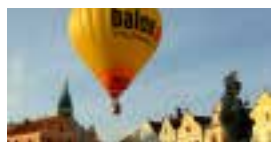
(poslední víkend v srpnu)
Létání horkovzdušných balónů
www.telc.balon.cz

Den otevřených dveří památek

(druhý víkend v září)
Zpřístupnění historických objektů,
koncerty, výstavy ...

Živý betlém (druhý víkend v září)

Komponovaný pořad telčských folklorních
souborů vychází z biblického příběhu, je
sestavený ze staročeských lidových koled,
říkadel a tanců s živou hudbou

1/ Oslednice

Pěkný pohled na město poskytují
36 m vysoká rozhledna na východním
okraji města, přístupná z centra Telče
po žluté turistické značce (cca 2 km).
www.telc.eu

2/ Dačice – Nový zámek

Vystavěn na konci 16. století
v renesančním slohu, později byl
přestavěn barokně, dnešní klasicistní
podoba pochází z let 1830 až 1832.
zamek-dacice.cz/cs

3/ Slavonice

Město u česko-rakouské hranice
bývá označováno jako „malá Telč“.
Dvě náměstí lemují bohatě zdobené
renesanční měšťanské domy.
www.slavonice-mesto.cz

TELČ

Náměstí Zachariáše z Hradce 10, 588 56 Telč
+420 567 112 407-8, info@telc.eu
www.telc.eu

ŽDÁR NAD SÁZAVOU

rok zápisu 1994

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou je mimořádným dílem architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichla a zároveň nejoriginálnějším příkladem takzvané barokní gotiky. Centrální kostel má unikátní půdorysné i prostorové řešení založené na symbolice pěti hvězd ve svatozáři sv. Jana Nepomuckého.

Kostel, jenž je dílem architekta **Jana Blažeje Santiniho**, byl vybudován ve stylu **barokní gotiky** (viz str. 45), již nenajdeme nikde jinde v Evropě. Stavba na **půdorysu pěticípé hvězdy** vznikla v letech 1719 až 1722. V jejím architektonickém řešení se promítá **legenda**, podle níž se v místě, kde **Jan Nepomucký** utonul, zjevilo pět světél. Symbol čísla pět se odráží i v dalších stavebních prvcích areálu – je zde **pět vchodů**, kostel má **pět kaplí s pěti oltáři** apod. Založení kostela inicioval opat žďárského cisterciáckého kláštera Václav Vejmluva, oddaný ctitel kultu Jana Nepomuckého. Bezprostředním

impulsem se pro něj zřejmě stal **domnělý nález světcova jazyka** v rakvi v hrobce Svatovítské katedrály v roce 1719. Základní kámen kostela byl položen 16. května 1720 a již v září 1722 byl kostel slavnostně vysvěcen.

Pro stavbu bylo vybráno **návrší nedaleko žďárského cisterciáckého kláštera**, čímž se stal kostel po svém dokončení dominantou kraje. Místo, původně zvané **Černý les**, bylo pojmenováno jako **Zelená hora**. Nikoli náhodou – Jan Nepomucký se narodil v Pomuku (dnes Nepomuku) nedaleko Plzně, který patřil cisterciáckému klášteru pod blízkou Zelenou horou.

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou

Na stropě kopule kostela je zobrazen jazyk – symbol Jana Nepomuckého coby mučedníka zpovědního tajemství

Od 19. století sloužil areál na Zelené hoře k pohřbívání. Po zapsání na seznam UNESCO byl poutnímu areálu navrácen původní účel a hroby byly postupně přemístěny.

V roce 1784 kostel, tehdy už jedno z nejnavštěvovanějších poutních míst na Moravě, **vyhořel**. Krátce nato byl v rámci josefínských reforem zrušen cisterciácký klášter a kostel byl uzavřen. V roce 1792 byl svatostánek nově zastřešen. Další opravy, financované z darů věřících, proběhly na přelomu 18. a 19. století. V té době se zde opět začaly konat bohoslužby a opět sem mířila procesí věřících, byť ne v takovém počtu jako v časech největší slávy tohoto poutního místa.

Sv. Jan Nepomucký a jeho kult

Jan se narodil okolo roku 1340 v Pomuku, dnes **Nepomuku u Plzně**. Byl **generálním vikářem pražského arcibiskupa**. Při sporu mezi arcibiskupem a králem Václavem IV. byl spolu s dalšími osobami zajat a mučen, přičemž on jako jediný **mučení nepřežil**. Tělo pak bylo

Chodba ambitu podél areálu kostela

svrženo z Karlova mostu do Vltavy. Brzy nato vznikla **legenda o jeho životě a smrti**. Pověst znovu ožila v polovině 17. století, kdy začaly snahy o jeho kanonizaci. **Svatořečen byl roku 1729.**

Víte, že...

Barokní gotika, jinak také **gotizující baroko**, je odnoží barokního stavebního stylu. Je pro ni typická kombinace **gotických a zároveň dynamických barokních prvků**. Rozvinula se téměř výhradně v Čechách na počátku 18. století a jejím hlavním představitelem a vlastně i „**vynálezcem**“ byl právě **Jan Blažej Santini-Aichel**. Další krásné ukázky Santiniho barokně gotické architektury najdeme v **Kladrubech u Stříbra**, v **Želivi** nebo v **Sedlci u Kutné Hory**.

Víte, že...

Jan Blažej Santini – Aichel

(1677–1723)

Český **architekt** a stavitel s italskými předky, tvořící v osobitěm stylu barokní gotiky, byl také vynikajícím malířem. Svědčí o tom výtvarná úroveň jím kreslených stavebních plánů. Pro Santiniho architekturu jsou typická neobvyklá a mnohdy **odvážná technická řešení**, stejně jako vzdušné světelné interiéry s mimořádnou akustikou. Tento geniální stavitel je autorem okolo **80 realizací** – zejména církevních staveb, ale také paláců a hospodářských objektů. Ve výčtu Santiniho děl jsou takové skvosty, jako např. kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Jana Křtitele v **Sedlci u Kutné Hory** (památko UNESCO, viz str. 3, 51), zámek **Karlova Koruna**, klášter v **Kladrubech**, konvent kláštera v **Plasích**, poutní kostel ve **Křtinách u Brna** nebo v **Mariánském Týnci**.

Náš TIP

Zajímavé weby:

www.zdarns.cz

www.zelena-hora.cz

www.santini.cz

1/ Žďár nad Sázavou

Město ve Žďárských vrších uprostřed Českomoravské vrchoviny. Jeho historie souvisí s cisterciáckým klášterem založeným roku 1252.

www.zdarns.cz

2/ Zámek Kinských

Bývalý cisterciácký klášter, později využívaný jako zámek, je dnes majetkem rodiny Kinských. Sídlo multimediálního Muzea nové generace.

www.zamekzdar.cz

ŽDĀR NAD SÁZAVOU

Náměstí Republiky 294 /24, 591 01 Žďár nad Sázavou
+420 566 628 539, tic@zdarns.cz
www.zdarns.cz

Náš TIP

Lidová krojová pouť ke sv. Janu Nepomuckému na Zelené hoře

(květen)

Poutní výprava k památce UNESCO spojená s prohlídkami architektonických skvostů i folklorní veselící

www.zdarns.cz

Svatojánská pouť (květen)

Duchovní pouť ke sv. Janu Nepomuckému spojená s druhou největší poutí v republice plnou zábavních atrakcí

www.zdarns.cz; www.zelena-hora.cz

Zahrady vyprávějí

(konec května)

Zámek Žďár otevírá své soukromé zahrady pro všechny návštěvníky. Pestrý společenský program pro celou rodinu.

www.zamekzdar.cz

Den Žďáru (polovina června)

Každoroční oslavy povýšení Žďáru na město. Koncerty, kulturní i sportovní vystoupení a bohatý program po celém městě.

www.zdarns.cz

Horácký džbánek (polovina srpna)

Festival folkové a country hudby s více než třicetiletou tradicí. Pohodovou atmosféru podpoří i zázemí areálu zámku Žďár.

www.dkzdar.cz

Slavnosti jeřabin (srpen a září)

Každoroční festival výtvarné, hudební i dramatické tvorby z oblasti Žďárska. Poznejte folklor kraje jeřabin.

www.zdarns.cz

Santiniho barokní slavnosti

(začátek září)

Pocta geniálnímu staviteli Santinimu. Přednášky, koncerty a duchovní akce oslavující jeho život i tvorbu.

www.santini.cz

KUTNÁ HORA

rok zápisu 1995

Bývalé královské horní město bylo ve středověku druhým nejvýznamnějším sídlem po Praze. Velké bohatství nalezišť stříbra v okolí a královská mincovna ve Vlašském dvoře daly středověké Kutné Hoře přívlastek „pokladnice českého království“.

Historie tohoto bývalého **královského města** úzce souvisí s **dolováním stříbra** a s **ražbou mincí**. Vydatnost zdejších dolů byla tak vysoká, že na konci 13. století pocházela třetina stříbra vytěženého v celé Evropě právě odsud. Roku 1142 byl v nedalekém **Sedlci** založen první **cisterciácký klášter** v Čechách.

Původní havířskou osadu založili hledači stříbra, kterých sem s vidinou zbohatnutí přicházely koncem 13. století tisíce. Spontánní charakter vzniku osady nazvané latinsky **Mons Cutna** je patrný na nepravidelném půdorysu historické části města.

Mezi památky **UNESCO** bylo v roce 1995 zapsáno **historické jádro města, chrám sv. Barbory a katedrála Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele**

Chrám sv. Barbory, mistrovské dílo gotické architektury

Chrám sv. Barbory, jezuitská kolej a tzv. Hrádek (České muzeum stříbra)

Kamenný dům čp. 183 na Václavském náměstí je jedním z nejceněnějších gotických měšťanských domů v Čechách

Vlašský dvůr, založený na konci 13. století, plnil řadu významných funkcí, především zde sídlila mincovna zajišťující státem organizovanou ražbu mincí – tzv. **pražských grošů**

v Sedlci. Historický střed města si dodnes dochoval středověký charakter, v němž je zastoupen zejména gotický, renesanční a barokní stavební sloh.

Výjimečným architektonickým skvostem a zároveň symbolem Kutné Hory je **pozdně gotický chrám sv. Barbory**, s jehož budováním začal roku 1388 **Jan Parléř**, syn stavitele pražské Svatovítské katedrály. Chrám byl však dokončen až po více než 500 letech, v roce 1905.

Vrcholně gotická kamenná kašna. Za autora je považován mistr Brikci.

Velkolepě působí **Vlašský dvůr**, původně centrální mincovna a občasné **sídlo českých králů**. Založen byl na přelomu 13. a 14. století. Kvůli panovníkově bezpečnosti byl dvůr opevněn. Za vlády Václava IV. byl přeměněn na **reprezentativní rezidenci**. V 15. a v 16. století bylo opevnění částečně zrušeno, od konce 17. století budova chátrala. Její poslední velká oprava proběhla koncem 19. století.

Mimořádný zážitek zaručuje návštěva **kostnice v Sedlci**, která je podzemní kaplí hřbitovního kostela Všem svatých. Její výzdoba je tvořena téměř výhradně z lidských kostí. Unikátem je mohutný lustr, také kalichy, monstrance a schwarzenberský erb. Na rekonstrukci i výzdobě kostnice se podílel slavný barokní architekt Jan Blažej Santini-Aichel, který v Sedlci pracoval na obnově klášterního **kostela Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele**.

Šultysova ulice

Víte, že...

Kosti, seskládané roku 1511 přý poloslepým mnichem do pyramid, pochází z cca 60 000 osob. Nabízí se otázka, kde se jich na poměrně malém hřbitově vzalo takové množství. Sedlecký hřbitov byl totiž tzv. **Svatým polem**, kterým se stal poté, co jeden ze zdejších opatů přivezl z jeruzalémského pohřebiště Hakeldama trochu tamní prsti a rozhodil ji po zdejších klášterních hřbitově. Od té chvíle prudce vzrostl zájem o pohřeb právě v Sedlci. **Navíc po morové epidemii v roce 1318** sem byly pohřbeny desítky tisíc mrtvých (údajně 30 000), následně asi dalších třicet tisíc osob za husitských válek.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Sedlci patří k vrcholným dílům Jana Blažeje Santiniho-Aichela (viz str. 45)

1/ Žleby

Státní zámek v obci téhož jména, původně hrad poprvé zmiňovaný v roce 1289. V letech 1849 až 1868 byl romanticky přestavěn v novogotickém slohu Karlem Vincencem Auerspergem. Zámek je veřejnosti přístupný, v rámci tří prohlídkových okruhů nazvaných „kouzlo romantického zámku“, „život na zámku“ a „knížecí rezidence“ mohou návštěvníci obdivovat mj. bohatě vybavené historické interiéry a sbírky uměleckých předmětů.

www.zamek-zleby.cz

2/ Kačina

Jedna z nejvýznamnějších empírových staveb v Čechách. V zámeckých expozicích se návštěvníci mohou seznámit s historií šlechtického rodu Chotků.

www.nzm.cz

Náš TIP

www.pskh.cz
www.kutnohorsokolinsko.cz

KUTNÁ HORA

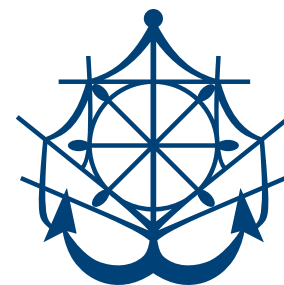
Sankturinový dům, Kollárova 589, 284 01 Kutná Hora
 +420 327 512 378, +420 731 801 004
infocentrum@kutnahora.cz, www.kutnahora.cz

Náš TIP

VÝLETNÍ LOŽ KRÁL JIŘÍ, PODĚBRADY

- Pravidelné hodinové okružní plavby z Poděbrad směrem na Nymburk nebo soutok Labe a Cidliny k Slavníkovskému hradišti.
- Nabízíme večerní plavby s hudbou, školní výlety, firemní akce, svatby a country plavby.
- Přistaviště naleznete 300 m od náměstí Jiřího z Poděbrad, pod zámekem.
- Loď je vybavena pro celoroční provoz
- Kapacita lodi je celkem 120 osob, 50 míst v lodním salonu a 70 míst na vyhlídkové palubě.
- Vstup na spodní palubu je možný i pro handicapované osoby.

www.pruhpolabi.cz
info@pruhpolabi.cz
lodkraljiri@gmail.com
 tel.: 602 341 361

LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL rok zápisu 1996

Lednicko-valtický areál je unikátní rozsáhlá kulturní krajina, vybudovaná především v 18. a 19. století za vlády rodu Lichtenštejnů. Hlavními architektonickými celky jsou zámky Lednice a Valtice s rozlehlými parky.

Lednicko–valtický areál je na seznamu kulturního dědictví zanesen pod heslem „**kulturní krajina**“ jakožto příklad symbiózy či koexistence člověka s přírodou. Jedná se o území o rozloze bezmála **300 km²** rozkládající se na pomezí Moravy a Dolního Rakouska. Oblast byla během 18. a 19. století přeměněna vládnoucím rodem Lichtenštejnů na rozsáhlý **přírodní park**. Ten zahrnuje mj. dva velké **zámky v Lednici** a ve **Valticích**, dále množství menších stavebních památek, **Lednické**

rybníky, minaret v areálu lednického zámeckého parku, **Apollónův chrám, Janův hrad, Lovecký zámček** a mnoho dalších zajímavostí. Lednická zahrada nezapře, že se její zakladatel inspirovali francouzským **Versailles**.

Asi nejvýznamnější pamětihodností areálu je **neogotický zámek v Lednici**, vybudovaný Lichtenštejnů v polovině 19. století jako jejich letní rezidence. Zámek je přístupný návštěvníkům, kteří

Zámek Lednice patří k nejnávštěvovanějším v České republice

Víte, že...

Lednicko–valtický areál je označován jako **nejrozsáhlejší uměle vytvořené území v Evropě** (283,09 km²). I proto bývá často nazýván jako „zahrada Evropy“. Lednický **minaret**, vysoký 60 m, je zase nejvyšší stavbou tohoto typu v neislámských zemích.

Zámek Lednice

mohou mimo prohlídkových tras v přízemí a v prvním poschodí zámku zavítat i do obrazárny v druhém patře.

Honosný a monumentální **zámek ve Valticích** vznikl postupnými úpravami a přestavbami původního hradu z 12. století. V rozlehlých sklepích zámku dnes sídlí celoročně přístupná degustační expozice **Salon vín ČR**.

Zámecký skleník z poloviny 19. století udivuje konstrukčním řešením

Nejstarší romantickou stavbou areálu je **60 m vysoký minaret**. Na nejvyšší z jeho tří ochozů, z něhož lze za dobré viditelnosti spatřit věž chrámu sv. Štěpána ve Vídni, vede spirálovité kamenné schodiště s 302 schody.

Zámek Valtice

Chrám tří Grácií (1824–1825) a detail sousoší před letohrádkem

Klasicistní kolonáda na Rajstně (1817–1823) byla navržena jako památník a vyhlídkové místo

Náš TIP**... A NEZAPOMEŇTE NAVŠTÍVIT:****Lednické vinné trhy | Lednice (duben)**

každoroční výstava vín drobných
i velkých vinařů z Lednice a okolí

lednice.cz

www.lednickevinnetrhy.cz

Májová slavnost (květen)

zahájení lázeňské sezóny v příjemném
prostředí lázeňské kolonády

lednicelazne.cz

Hudba Hradní stráže a Policie ČR

(červen)

koncert Hudby Hradní stráže a Policie České
republiky v zámeckém parku v Lednici

lednice.cz

Lednické krojované hody (červenec)

tradiční krojované hody na Zámeckém náměstí

lednice.cz

Lázeňské vinobraní (září)

lázeňské vinobraní v krásném prostředí
lázeňské kolonády v Lednici

lednicelazne.cz

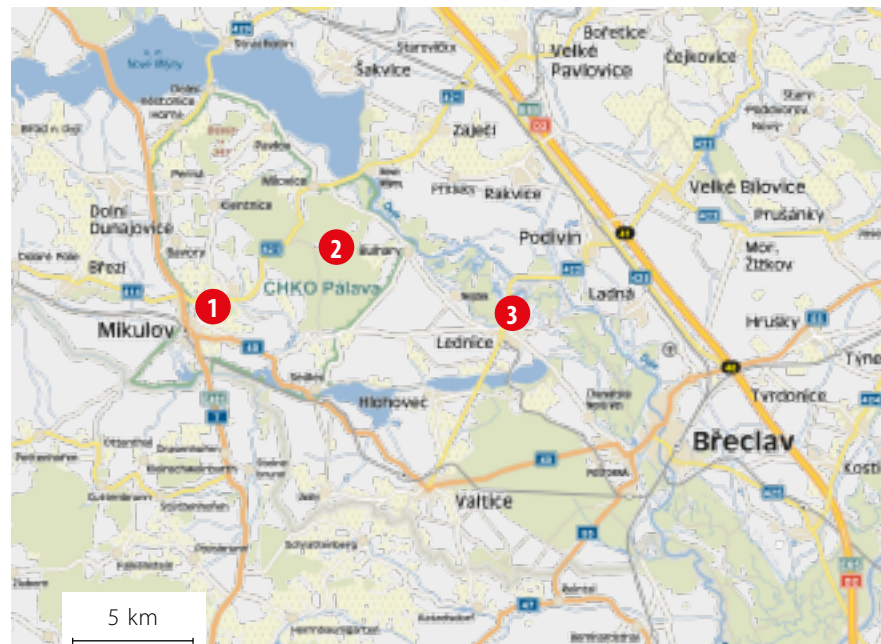
Valtický advent (první adventní neděle)

jarmark tradičních řemesel
s bohatým programem

lednice.cz

další akce:

Valtické vinné trhy – květen; *Hudba na kole* – červen; *MARTINO HAMMERLO-BORTOLOTTI – koncert rakouského operního pěvce*, červen; *Mezinárodní letní škola staré hudby* – červenec; *Vinařské meruňkové slavnosti a Předhodové zpívání* – červenec; *Valtické krojované hody* – srpen; *Feste Teatrale* – srpen; *Hudba a víno Valtice* – září; *Valtické vinobraní* – první pátek a sobota v říjnu; *LEDNICKO|VALTICKÝ HUDEBNÍ FESTIVAL* – říjen

1/ Mikulov

Město při hranici s Rakouskem.

Dominantami jsou barokní zámek
a návrší Svatý kopeček. Vinařská tradice,
četné památky na židovské osídlení.

www.mikulov.cz

2/ Pálava

Chráněná krajinná oblast s úrodnými
poli a vinicemi. Typické jsou
bělavé vápencové skály.

palava.nature.cz

3/ Janův hrad (Janohrad)

Romantická novogotická
napodobenina hradní zříceniny byla
postavena v letech 1801–1808. Ke
zřícenině můžete jet i na loďce.

www.lva.cz

i LEDNICKO-VALTICKÝ AREÁL

Lednice, Zámecké náměstí 68, 691 44 Lednice,
+420 519 340 986, tic@lednice.cz, lednice.cz

Valtice, nám. Svobody 4, 691 42 Valtice,
+420 734 256 709, tic@valtice.eu, www.valtice.eu

HOLAŠOVICE

rok zápisu 1998

Výjimečně ucelená a dobře zachovaná historická středoevropská vesnice. Objekty mají podobu, kterou získaly v průběhu 18. a 19. století, a představují ukázkou lidové architektury upravené ve stylu tzv. selského baroka.

Malá jihočeská obec s mimořádně dochovaným souborem lidové architektury. Celkem **23 stavení**, převážně **statků**, obklopujících rozlehlou obdélníkovou náves s rybníkem, je vystavěno ve stylu tzv. **selského baroka**. Jde o stavební sloh, který se rozvinul v 19. století zejména v jižních Čechách. Jak jeho název napovídá, stavitelé se inspirovali barokní, ale také klasicistní architekturou, a to v době, kdy tyto umělecké slohy patřily již dávno minulosti. Vesničtí stavitelé a lidoví umělci převzali ze skutečného baroka v podstatě pouze **dekorativní prvky** (nejčastěji tzv. **volutu** – spirálovitou ozdobu), které pak uplatnili na štítech a fasádách vesnických stavení. A ačkoliv zde nelze hovořit o nějaké stylové čistotě, mnohá z těchto stavení jsou nesmírně malebná a vytvářejí typický a nezaměnitelný ráz jihočeského venkova.

Půdorys holašovické středověké návsi byl koncipován jako „**malé opevnění**“ pro ochranu dobytka a chovných domácích zvířat (ovce, kozy). Ráno se dobytek vyhnal na okolní pastviny a večer sehnal zpět na náves, kde byl volně umístěn popř. se zvěř zahrnala do stájí a náves se jednoduše v prolukách hrazením zavřela jako **ochrana** před dravou zvěří. Tímto jednoduchým, ale důmyslným způsobem chránili sedláci svůj majetek, zvířata a úrodu před škůdci a zloději.

V jižních Čechách je **mnoho vesnic s pěknými lidovými stavbami** (např. Jiřetice, Komárov, Záboří), ale jen v Holašovicích se stavení dochovala v takovémto množství. Ráz vesnice navíc nebyl nikde narušen necitlivou novou zástavbou.

Holašovickou náves s rybníkem obklopuje 23 původních selských stavení

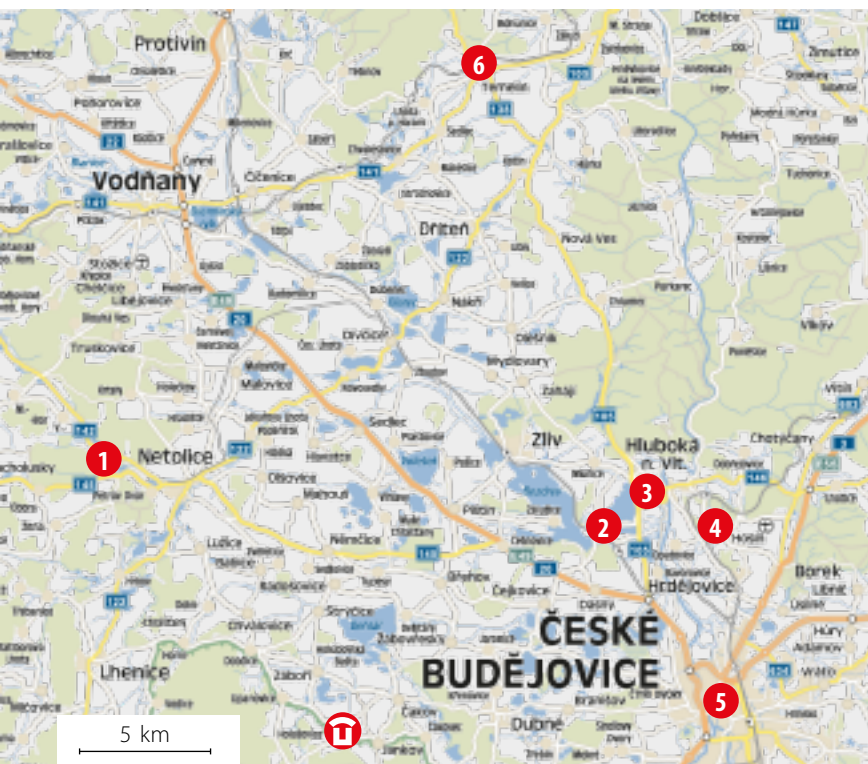
Víte, že...

Nejznámějším představitelem **jihomočeského selského baroka** byl zedník a stavitel **Jakub Bursa** (1813–1884). Tento svérázný lidový umělec byl známý tím, že při výzdobě štítů venkovských stavení nepoužíval plány – tvořil výhradně podle své fantazie. Fasády s oblibou opatřoval různými texty, přičemž zcela opomíjel otázku gramatiky. Tak vzniklo množství **nápisů s úsměvnými chybami**. Jeho práce můžeme dodnes spatřit v Libotyni, Jiřeticích, Představicích, ve Vlachově Březi a jinde.

Víte, že...

Před většinou holašovických stavení stojí dřevěná **pumpa**. Jde o systém **replik** pístových pump, vyrobených z jednoho kusu dřeva k ručně kopaným cca 4–5 m hlubokým studnám, které sloužily k **napájení dobytka** na návsi. Posléze byl vymyšlen i důmyslný **rozvod vody** z těchto studní přímo do útrob statků, maštalí a chlévů pomocí dřevěného potrubí.

1/ Kratochvíle

Nádherný renesanční zámek Viléma z Rožmberka, nedaleko Netolic. Kvůli bažinatému podloží byl vystavěn na dřevěných pilotách zapuštěných do země.
zamek-kratochvile.cz/cs

2/ ZOO Ohrada

Rozlohou nejmenší, ale zároveň jedna z nejstarších českých zoologických zahrad byla pro veřejnost otevřena 1. května roku 1939. Je zde chováno přes 150 druhů živočichů, původem většinou z Evropy a mírného pásu Asie. Jsou zde však i zastupci exotické zvěře. Chlubou zahrady je expozice vodního ptactva a velké prosklené bazény s vydrou říční. Možnost parkování přímo před areálem zahrady, občerstvení (mimo zimní měsíce), prodej suvenýrů.
zoohluboka.cz

3/ Hluboká nad Vltavou

Kdysi strážní hrad, založený ve 13. století českými králi, byl v letech 1845–1871 velkoryse přestavěn v romantickém stylu tzv. tudorovské gotiky. Majitelům zámku a iniciátorům přestavby, knížecímu rodu Schwarzenbergů, posloužilo za vzor anglické šlechtické sídlo Windsor. Hluboká je obklopena krásnými rozlehlými zahradami a udržovaným parkem, v zámecké jízdárně sídlí expozice Alšovy jihočeské galerie.
zamek-hluboka.cz

4/ Hosín

Kostel sv. Petra a Pavla ukrývá apsidu původního románského kostelíku, nejstarší stavby na Českobudějovicku.
www.hosin.cz

5/ České Budějovice

Jihočeská metropole, královské město založené r. 1265 Přemyslem Otakarem II. Na snímku Samsonova kašna a barokní radnice na centrálním náměstí.
www.c-budejovice.cz

6/ Informační centrum

Jaderné elektrárny Temelín

Rozsáhlá expozice věnovaná jaderné energii a energetice s prostorovými modely a 3D projekcí.
www.temelinky.cz

Náš TIP

Zajímavé weby:

www.jiznicechy.cz

www.selskebaroko.cz

HOLAŠOVICE

Holašovice 43, 373 84 pošta Dubné
+420 387 982 145, +420 777 764 552
tic@holasovice.eu; www.holasovice.eu

KROMĚŘÍŽ

rok zápisu 1998

V Kroměříži najdeme skvělou ukázkou reprezentativní barokní rezidence, která je tvořena zámeckým sídlem olomouckých biskupů (později arcibiskupů) a velkými zahradami.

Město na řece Moravě, někdejší **centrum kultury a vzdělanosti**, bývá nazýváno jako „**Hanácké Athény**“. Poprvé je písemně uváděno již počátkem 12. století, městská práva získalo roku 1260.

Nejcennější architektonickou památkou i dominantou města je **barokní arcibiskupský zámek** a jeho 84 m vysoká **třípatrová věž**. Zámek spolu se **zahradami**, Květnou a Podzámeckou, tvoří unikátní architektonický soubor, jenž se řadí k nejvýznamnějším památkám celé Moravy.

Arcibiskupský zámek, letní sídlo olomouckých biskupů a arcibiskupů, vznikl roku **1512 renesanční přestavbou** původního gotického hradu. Za třicetileté války však utrpěl značné škody, když

Kroměříž dobylo a poničilo švédské vojsko. Během následných oprav v druhé polovině 17. století byl zámek přebudován do raně barokní podoby s množstvím **reprezentativních místností** (např. Sněmovním, Trůnním a Manským sálem, Starou knihovnou). Poslední významnou stavební úpravou zámku byla krátce po 2. světové válce rekonstrukce zámecké věže, kterou zapálila ustupující německá armáda.

V zámecké obrazárně najdeme mimořádně cenná díla evropského malířství 15. až 18. století – jsou zde zastoupeni takoví umělci jako **Tizian, van Dyck** či **Lucas Cranach starší**. Zámecká **knihovna** obsahuje bezmála 61 000 svazků. V letech 1848 až 1849 byl zámek místem, kde zasedal Ústavodárný říšský sněm rakouských národů.

Kolonáda v Květné zahradě byla dokončena roku 1671

*Tzv. **Manský sál**, bohatě zdobený umělým mramorem a zlacenými řezbami*

Sněmovní sál

Ozálibě někdejších olomouckých biskupů v zahradním umění svědčí hned dva příklady vrcholné zahradní architektury: **Květná zahrada**, jinak nazývaná také jako **Libosad**, byla vybudována v letech 1665 až 1675. Působí částečně dojmem italských renesančních zahrad a zároveň připomíná svým barokně klasicistním pojetím francouzské Versailles. Druhá zahrada, zvaná **Podzámecká**, byla v 19. století přetvořena v krajinářský park s rozlohou celých 64 ha. Její celkový ráz dotváří řada romantických staveb a sochařská výzdoba.

Víte, že...

Zámek Kroměříž často navštěvovali významné osobnosti dějin, včetně králů a vysokých církevních hodnostářů. V 19. století zde proběhly dvě významné politické události. Po revolučním dění z jara 1848 zde několik měsíců zasedal tzv. **Kroměřížský sněm** – zasedání Ústavodárného říšského sněmu – až do jeho rozpuštění roku 1849. V srpnu 1885 se zde setkali císař **František Josef I.** a ruský **car Alexandr III.** Zajímavé je, že oba panovníci cestovali vlakem. O tom, že interiéry Kroměřížského zámku jsou skutečně reprezentativní, se mohou přesvědčit i dnešní návštěvníci, více informací o prohlídkách: www.zamek-kromeriz.cz

K zámku přiléhá Podzámecká zahrada

Víte, že...

Květnou zahradu nechal vybudovat biskup Karel II. z Lichtensteinu-Castelkorna podle projektu Giovannioho Pietra Tencally v 2. polovině 17. století. Dominantními stavbami jsou rotunda a kolonáda. Osmiboký pavilon, nazývaný **Rotunda**, stojí v centru zahrady a původně byl otevřený do všech stran. 244 m dlouhá **Kolonáda** zaujímá celou severozápadní stranu zahrady. Byla koncipována jako galerie soch, které vznikly podle antických předloh dochovaných v římských sbírkách. Výzdobu doplnily busty antických bohů a hrdinů. Ze střechy Kolonády si můžete vychutnat pohled na celou zahradu, jedinečné dílo zahradní architektury v celosvětovém měřítku. Více informací: www.kvetnazahrada-kromeriz.cz

1/ Velké náměstí

Střed historické části města. Založeno bylo v druhé polovině 13. století jako tržiště s výměrou 1 ha. Dominantou prostranství je barokní mariánský sloup.
www.mesto-kromeriz.cz

2/ Zámek Chropyně

Původně tvrz, později přestavěná na zámek. V druhém patře je umístěn památník zdejšího rodáka, malíře Emila Filly (1882–1953).
www.muchropyne.cz

3/ Hřbitov Střílky

Jeden z nejoriginálnějších hřbitovů u nás i v Evropě. Vyniká unikátní sochařskou výzdobou – alegoriemi lidských ctností a neřestí od Gottfrieda Fritsche.
www.obecstirilky.cz

KROMĚŘÍŽ

Turistické informační centrum Kroměříž
 Velké náměstí 115, 767 01 Kroměříž
 +420 573 321 408, +420 777 671 116
infocentrum@mesto-kromeriz.cz; www.kromeriz.eu

Velké náměstí v Kroměříži

LITOMYŠL

rok zápisu 1999

Renesanční arkádový zámek – skvostná reprezentativní šlechtická rezidence – je dokonalou ukázkou toho, jak se ve střední Evropě adaptoval renesanční sloh dovezený z Itálie.

Víte, že...

Dnes desetitisícové město v Pardubickém kraji vzniklo zřejmě v 12. století při **obchodní cestě**, nazývané **Trstenická**, jež spojovala nejen Čechy s Moravou, ale pravděpodobně i celou západní Evropu s východními zeměmi. Od konce 11. století stál na místě dnešního zámku **benediktínský kostel či klášter**, který v polovině 12. století vystřídal klášter premonstrátů. Klášterní osada byla v roce 1259 **povýšena na město**.

Jeden z našich největších **renesančních zámků** vznikl v Litomyšli v letech 1568 až 1581 za vlády velmože **Vratislava II. z Pernštejna** (1530–1582), nejvyššího kancléře Českého království. Svou podobou a zejména výzdobou fasády nezapře působení italských architektů

Sgrafito je technika hojně používaná k dekorativní výzdobě fasády zejména v období **renesance**. Nejčastěji se setkáváme s dvoubarevným sgrafitem, jež sestává ze dvou vrstev omítky, přičemž spodní vrstva je tmavá. Do vrchní, krycí světlé omítky, se ještě před jejím zaschnutím vyškrabávají požadované obrazce a motivy. Přitom se odhalí spodní tmavá omítky. Pokud je pořadí vrstev přehozeno a vyškrabáváním se odhaluje spodní světlá omítky, pak hovoříme o **kontrasgrafitu**. Nejrozšířenějším a nejjednodušším motivem sgrafita je tzv. **psaníček**. Nejvíce psaníček vytvořil na litomyšlském zámku umělec **Šimon Vlach**, jenž zároveň vypodobnil sám sebe v šaškovské čepici na psaníčku mezi okny kaple.

Zámecký areál, kostel Nalezení sv. Kříže a Klášterní zahrady v historickém centru

a výtvarníků. **Bohatá sgrafitová výzdoba** sestává z osmi tisíc tzv. psaníček, přičemž každé z nich je jiné, neexistují dvě identická. Najdeme zde však i **figurální náměty**, např. dva velké bitevní výjevy na hlavním nádvoří.

V roce 1795 zámek vyhořel, v rámci následných úprav v letech 1796 až 1797 vzniklo **zámecké barokní divadlo**. To patří díky své dochované jevištní

technice a souboru dekorací k evropským unikátům.

Zámek je přístupný v rámci několika prohlídkových tras, ve 2. patře je cenná Městská obrazárna a ve sklepení sochy Olbrama Zoubka. Navštívit lze i **rodný byt** skladatele **Bedřicha Smetany**.

Areál zámku doplňuje **anglický park** a **francouzská zahrada**.

Zámecké barokní divadlo

Víte, že...

Zámek v Litomyšli byl v roce 1962 vyhlášen **národní kulturní památkou** ještě z jednoho důvodu: v zámeckém pivovaru se 2. března 1824 jako syn sládky narodil jeden z našich největších hudebních skladatelů, **Bedřich Smetana** (1824–1884). Již jako šestiletý v Litomyšli v roce 1830 veřejně koncertoval a sklídl obrovský úspěch. Jeho nejznámější díly jsou opery **Libuše**, **Prodaná nevěsta** a cyklus symfonických básní **Má vlast**.

Nádvoří zámku je každoročně místem konání mezinárodního festivalu klasické hudby **Smetanova Litomyšl**

Náš TIP

REGIONÁLNÍ MUZEUM

V zrekonstruovaném muzeu si můžete prohlédnout stálou expozici „**Litomyšl – město kultury a vzdělanosti**“ zahrnující řadu unikátních předmětů, interaktivních prvků či program „**Račte vstoupit**“ určený pro dětské návštěvníky. V suterénním objektu jsou prezentovány pozůstatky brány, hradby a měšťanských domů ze 14.–17. století. Muzeum pořádá mnoho krátkodobých výstav i zábavně vzdělávacích programů, je zde i kavárna.

Otevírací doba:

Út–Ne 9.00–12.00 a 13.00–17.00

Regionální muzeum v Litomyšli

Jiráskova 9, 570 01 Litomyšl

+420 461 615 287

www.rml.cz

Náš TIP

ZÁMECKÉ NÁVRŠÍ TAKÉ PRO DĚTI

Na celém návrší najdete originální Dětský program – **v konírně** (skutečně Bludiště historií zámku), **v zámeckém parku** (Zábava v zámecké zahradě přibližuje kratochvíle renesanční šlechty), **v piaristickém kostele** (Vzhůru k andělům, program o církevních dějinách), **v muzeu**

a v Rodném bytě B. Smetany (Račte vstoupit, domácnosti litomyšlských osobností) a **na zámeckých arkádách** (Život na zámku panstva i sloužících). Děti (ale nejen ty) se tu mohou skutečně „vyřádit“, zabavit a trochu i poučit.

Náš TIP

Zahájení litomyšlské lázeňské sezóny (poslední víkend v dubnu)

Litomyšl je považována za místo, kde je možné obnovit své duševní síly. Sezónu zahajujeme slavnostním průvodem, hudební a divadelní produkcí. Nechybí ani lázeňské prameny, lázeňské lavičky, historická vozidla a překrásné kostýmy – přidat se můžete i vy!
www.lazneducha.cz

Gastronomické slavnosti

M. D. Rettigové (květen)

Gastroslavnosti vzdávají hold průkopnicki české kuchyně – M. D. Rettigové. Každoročně se scházejí gourmeti, milovníci dobrého jídla a pití s kuchaři i odborníky na moderní gastronomii na Smetanově náměstí.
www.gastroslavnosti.cz

Festival Smetanova Litomyšl

(přelom června a července)

Druhý nejstarší hudební festival v České republice, zároveň patří k největším pravidelným festivalům klasické hudby u nás.
www.smetanovalitomysl.cz

Toulovcovy prázdninové pátky

(červenec – srpen)

Každý pátek o prázdninách se můžete těšit na Toulovcově náměstí na pohádku nejen pro děti a koncert nejen pro dospělé.
www.litomysl.cz

ArchiMyšl (přelom září a října)

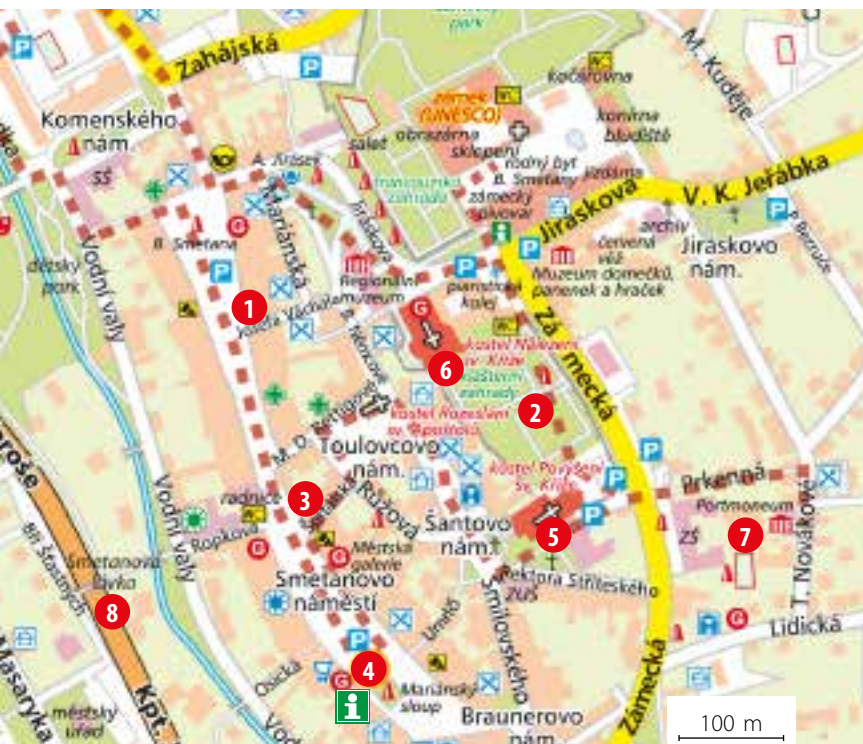
V rámci oslavy Světového dne architektury je pořádána řada komentovaných projížděk a procházek, projekcí, besed i výstav.
www.litomysl.cz

Andělské adventní neděle (prosinec)

O adventních nedělích můžete strávit příjemný den na Zámeckém návrší v andělské společnosti. Vánoční hudba a vystoupení na pódiu před chrámem Nalezení sv. Kříže, výstava betlémů, dobré jídlo a pití a bohatý doprovodný kulturní program.
www.andelskalitomysl.cz

1/ VÁCHALOVA ULICE

Stěna domu v uličce Josefa Váchala je vyzdobena sgrafity s výjevy z Váchalova Krvavého románu. Sgrafita jsou dílem absolventů litomyšlské restaurátorské školy.
www.litomysl.cz

2/ KLÁŠTERNÍ ZAHRADY

Zrekonstruovaná reprezentativní městská zahrada leží u bývalého piaristického kláštera. Rozloha zahrady je více než jeden hektar.
www.litomysl.cz

3/ DŮM U RYTÍŘŮ

Renesanční dům ze 40. let 16. století s bohatou reliéfní a figurální výzdobou. Dnes v něm má své sídlo Městská galerie Litomyšl.
www.galerie.litomysl.cz

4/ SMETANOVÉ NÁMĚSTÍ

Úzké protáhlé náměstí připomínající spíše širokou ulici. Je lemováno domy s barokními, empírovými a klasicistními fasádami. Většina domů je opatřena podsíněmi.
www.litomysl.cz

5/ KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE

Proboštský kostel tvořící výraznou dominantu města. Vznikl původně jako kostel augustiniánského kláštera, dokončen byl roku 1378.
www.litomysl.cz

6/ PIARISTICKÝ CHRÁM

Chrám Nalezení sv. Kříže vystavěn v letech 1714 až 1722. Sochařská výzdoba od M. B. Brauna. V kostele je mj. expozice Andělé na návrší a oblíbená vyhlídka.
www.zamecke-navrsi.cz

7/ PORTMONEUM

Dům Josefa Portmana vyzdobený (r. 1924) nástěnnými malbami grafika a spisovatele Josefa Váchala (1884–1969). Od roku 1993 funguje jako Váchalovo muzeum. V domě spatříte působivé nástěnné malby a bohatě zdobený vyřezávaný nábytek. Vše doprovází dobové fotografie, korespondence, drobná grafika a multimediální expozice.
www.portmoneum.cz

8/ SMETANOVA LÁVKA

Architektonicky zajímavá, zastřešená lávka přes silnici I/35 s výtahem a vyhlídkovým bodem na historické centrum Litomyšle.

LITOMYŠL

Smetanovo náměstí 72, Litomyšl 570 01
+420 461 612 161, ic@litomysl.cz
www.tiditolomysl.cz; www.litomysl.cz

OLOMOUC

rok zápisu 1999

Sloup Nejsvětější Trojice je nejvýznamnějším příkladem tohoto typu barokní památky specifické pro střední Evropu. Je okázalou oslavou církve, víry a vyjádřením vděčnosti za ukončení dvou morových vln na Moravě.

V minulosti patřila Olomouc k nejvýznamnějším správním centrům Moravy, před třicetiletou válkou byla dokonce druhým největším městem českého království. Během staletí v Olomouci vzniklo a do dnešní doby se dochovalo nebyvalé množství architektonických a uměleckých památek. Jejich soubor v historickém jádru města dnes vytváří **jednu z nejrozsáhlejších památkových rezervací v České republice**. Mimo nejvýznamnější olomouckou pamětihodnost, **sloup Nejsvětější Trojice**, je to zejména monumentální **dóm sv. Václava**, **Přemyslovský palác**, soubor **barokních kamenných kašen** se sochami antických hrdinů a také řada **honosných měštanských domů a paláců**. Zapomenout nesmíme na proslulý

olomoucký orloj a na **vilu Primavesi**, jednu z nejhodnotnějších secesních staveb ve střední Evropě.

V letech 1716 až 1754 vznikl na popud olomouckého měšťana Václava Rendra na Horním náměstí **monumentální morový sloup**, jenž svou výškou **32 metrů** překonal všechny obdobné stavby u nás a nikdy později již ani překonaný nebyl. Uvnitř tohoto vrcholně barokního sousoší se dokonce nachází i menší **kaple**. Pozoruhodné je, že staviteli sloupy byli vesměs místní občané, a proto byli Olomoučtí na svůj nový monument náležitě pyšní. Paradoxem je, že stavitelé, kteří se postupně na stavbě sloupu vystřídali, se až na jediného dokončení svého díla nedožili. **Vysvěcení díla** se osobně zúčastnila i císařovna **Marie Terezie**.

Víte, že...

Uvnitř sloupu **Nejsvětější Trojice** je malá kaple s reliéfy vyobrazujícími činy biblických hrdinů. V kapli se v minulosti dokonce konaly i bohoslužby. Prostor kaple je však natolik **stísněný**, že během mše v ní stál pouze kněz a věřící stáli shromážděni venku kolem sloupu. Okna vedoucí do kaple byla však řešena tak důmyslně, že hlas kazatele byl dobře slyšet i na náměstí. Pod podlahou kaple existuje **vstup do tajné chodby**, již se lze prý dostat od sloupu k jednotlivým olomouckým kostelům a také za hradby bývalé olomoucké pevnosti.

Víte, že...

Sloup Nejsvětější Trojice **oslavuje katolickou církev a víru**. Bezprostředním impulsem k jeho vystavení byla snaha vyjádřit vděk za odchod morové epidemie v roce 1714. Výzdobu sloupu tvoří měděná socha Nejsvětější Trojice spolu s archandělem Michaellem na vrcholu sloupu, o něco níže je umístěna socha Nanebevzetí Panny Marie. Množství dalších plastik včetně svatých Cyrila a Metoděje najdeme v nižších patrech sousoší.

Z dřívku sloupu vyčnívá **malá pozlacená koule**. Jde o napaodobeninu dělové koule, která připomíná **ostřelování Olomouce** děly pruské armády při obléhání města v roce 1758. Protože byl sloup skutečně několikrát zasažen a výjimečně památce hrozilo zničení, vyslali Olomoučtí delegaci k veliteli obléhatelů s prosbou, aby byl sloup ušetřen. A **generál James Keith** jejich prosbě kupodivu vyhověl.

1/ Orloj

Orloj z 15. století na Horním náměstí. Jeho dnešní socialisticko-realistická podoba je dílem malíře Karla Svolinského. Zvonkohra orloje zaznívá denně ve 12 hod.
tourism.olomouc.eu

2/ Radnice

Nejvýznamnější stavební památka místní světské architektury. Stavbu povolil Olomouci v roce 1378 moravský markrabě Jošt Lucemburský.
tourism.olomouc.eu

3/ Katedrála sv. Václava

Původně gotický chrám, přestavěný koncem 19. století novogoticky.
www.katedralaolomouc.cz

4

4/ Přemyslovský palác

Významná románská památka, expozice Arcidiecézního muzea, jádro Olomouckého hradu. V jeho zdech byl roku 1306 zavražděn poslední Přemyslovec Václav III. (*1289).
www.mu.o.cz

5

5/ Barokní kašny

Soubor šesti kamenných barokních kašen opatřených sochařskou výzdobou s tematikou antické mytologie.
tourism.olomouc.eu

6

6/ Vila Primavesi

Skvost secesní architektury. Galerie, centrum společenského života ve městě, restaurace.
www.vilaprimavesi.cz

7

7/ Svatý Kopeček (382 m n. m.)

Poutní místo 8 km severovýchodně od Olomouce. Je vyhledávaným místem pro rekreaci a relaxaci, roku 1952 zde byla otevřena zoologická zahrada. Návrší dominuje z daleka viditelná bazilika Navštívení Panny Marie. V květnu roku 1995 byla při návštěvě papeže Jana Pavla II. prohlášena za baziliku minor. Chrám je každoročně místem konání velkých poutí.
www.svaty-kopecek.cz
www.zoo-olomouc.cz

Náš TIP

Zajímavé weby:

www.olomouc.eu
www.olomoucregioncard.cz

OLOMOUC

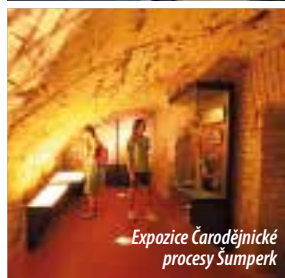
Horní náměstí 583, podloubí radnice, 779 11 Olomouc
+420 585 513 385, 392; infocentrum@olomouc.eu
tourism.olomouc.eu

Arcidiecézní muzeum Olomouc

Bobovka a Lanovka Kralicák

Expozice Čarodějnické procesy Šumperk

Hrad Helfštýn

Priessnitzovy lázně Jeseník

OLOMOUC REGION CARD

TURISTICKÁ KARTA

Vstupy zdarma

Olomouc region Card je turistická karta opravňující držitele ZDARMA k návštěvě nejzajímavějších míst – hradů, zámků, muzeí, ZOO aj. – v Jeseníkách, Olomouci a na střední Moravě. Dále umožňuje čerpat atraktivní slevy na vstupy do vybraných turistických cílů, např. jeskyní, aquaparků a jiných zařízení. Ke každé dospělé kartě obdržíte ZDARMA stostránkovou barevnou brožuru – praktického průvodce. Získáte zde informace, kde můžete kartu uplatnit, včetně kontaktů a otevírací doby.

Prodejní místa, aktuální nabídku zapojených atrakcí a návrhy možných výletů s kartou naleznete na www.olomoucregioncard.cz

Minimálně 100 míst ZDARMA

- hrady • zámky • muzea • ZOO
- MHD v Olomouci • sbírkové skleníky
- minigolf

Minimálně 80 míst se SLEVOU

- bazény • aquaparky • jeskyně • sport
- restaurace • ubytování
- adrenalinové zážitky

Náš TIP

V pohoří Hrubý Jeseník byla vystavěna v letech 1978–1996 **přečerpávací elektrárna Dlouhé stráně** (1 354 m n. m.). V pozadí televizní vysílač na **Pradědu** (1 491 m n. m.).

PŘÍBĚH ZNAČKY

A.D. 1596

RUČNÍ PAPIRNA VELKÉ LOSINY

Ruční papírna Velké Losiny byla založena v 90. letech 16. století a je významnou národní kulturní památkou. Lze ji označit za **nejstarší dosud pracující ruční papírnu** v zemích střední Evropy.

Stále udržovaná **tradiční výrobní technika**, jež se právě zde zachovala bez podstatných změn, je názorným dokladem někdejšího významu a vývoje starého papírnického řemesla. Ruční papír se zde stále vyrábí z kvalitních přírodních bavlněných a lněných vláken. Z nich připravená papírovina se tak jako před staletími ručně nabírá neboli čerpá na papírenská síta. **Každý jednotlivý arch je originálem** se svými typickými vlastnostmi, zejména nepravidelným okrajem. Mokré listy papíru se po vylisování suší v půdních sušárnách, klíží, znovu suší a v poslední fázi výrobního postupu pečlivě hladí na kalandru, kontrolují a třídí.

Víte, že...

Jeden arch papíru se vyrábí 3–4 týdny, dotkne se ho 20 párů rukou. Za rok papírna vyrobí zhruba 10–12 tun papíru.

Dnešní sortiment losinských ručně čerpaných papírů zahrnuje **grafické a kaligrafické papíry a akvarelové kartony**. Slouží nejen pro reprezentaci českého státu, firem, ale jsou oblíbeny i v ateliérech našich výtvarných umělců. Používají se k tisku grafických listů, bibliofilských knih, ale své uplatnění nacházejí i v restaurátorských dílnách při obnově knižních a písemných památek.

RUČNÍ PAPIRNA VELKÉ LOSINY, a. s.

U Papírny 9, 788 15 Velké Losiny
+420 583 286 061
[www.facebook.com/Ruční-papírna-Velké-Losiny](https://www.facebook.com/Rucni-papirna-Velke-Losiny)
www.instagram.com/rucni_papirna_velke_losiny/
www.rucnipapirna.cz

BRNO

rok zápisu 2001

Vila Tugendhat patří k nejvýznamnějším stavbám světové architektury 20. století a zároveň je vrcholným dílem architekta **Ludwiga Miese van der Rohe**, předního představitele funkcionalismu – slohu, který zásadně ovlivnil **moderní architekturu**.

Funkcionalistická vila Tugendhat je jedinou českou památkou moderní architektury na seznamu UNESCO. Vila vznikla v letech 1929 až 1930 v brněnské čtvrti Černá Pole. Zadavateli stavby byli **manželé Tugendhatovi** (Greta roz. Löw-Beerová, 1903–1970 a Fritz Tugendhat, 1895–1958), kteří si přáli žít v „moderním prostorném domě s jasnými a jednoduchými tvary“. Výsledkem byla (a stále je) nejvýznamnější evropská stavba německého architekta **Ludwiga Miese van der Rohe** (1886–1969). Ten se musel vypořádat

se svažitým pozemkem s jihozápadní orientací, který měl pro stavbu k dispozici. Konfigurace terénu se však nakonec ukázala výhodou, neboť „nasměrovala“ architekta k vytvoření důmyslného prostorového uspořádání domu: vila je **třípodlažní**, hlavní obytný prostor je v podlaží druhém, kde je ještě kuchyně, místnosti pro personál, příslušenství a také terasa a zimní zahrada. Pod obytným prostorem se nalézá suterén s technickým zázemím, v třetím podlaží jsou dětské pokoje, ložnice a příslušenství. Díky tomu, že vila stojí ve svahu, se vstup z ulice nachází právě v tomto nejvyšším podlaží. Z ulice lze projít i na terasu. V domě je ještě byt pro řidiče a garáž.

Víte, že...

Architekt Ludwig Mies van der Rohe navrhl pro interér vily i vlastní nábytek

Třípodlažní vila Tugendhat

Pod omítkou se ukrývá **ocelový skelet** a zdivo z cihel, část stavby nesou ocelové sloupky křížového půdorysu, které procházejí (obložené chromovými kryty) i hlavním obytným prostorem.

Manželé Tugendhatovi museli kvůli svému židovskému původu **emigrovat** v roce 1938 do Švýcarska a odtud později odjeli do USA. Opuštěnou vilu zabralo v roce 1939 gestapo. Na konci války byl dům, zvláště jeho vnitřní vybavení, poškozen oddílem Rudé armády. Od roku 1945 pak vila sloužila nejrozličnějším účelům, byla zde mj. **taneční škola** a **dětské rehabilitační středisko**. V 60. letech 20. století byly konečně zahájeny stavební práce na záchranu a obnovu vily, roku 1963 byla stavba prohlášena nemovitou kulturní památkou. V roce 1970 se započalo s obnovou zahrady. V letech 1981 až 1985 proběhla zásadní rekonstrukce celé památky.

Od března 2012 je dům po 2leté rekonstrukci a restaurování opět **otevřen návštěvníkům**. Ti v rámci rozšířeného prohlídkového okruhu navštíví i pozoruhodné technické podlaží. V expozici věnované vile se seznámí s osobností architekta Miese van der Rohe a s životem rodiny Tugendhatových.

Víte, že...

*Hmotnost vily nespočívá na jejích zdech, ale z velké části na **ocelovém skeletu**. Díky tomu mohl být obytný prostor ponechán ze **tří stran prosklený** od podlahy až po strop. Velké okenní tabule se zatahují do podlahy. Obytný prostor má **rozlohu 280 m²** a není v něm **jediná zeď**! Obývací pokoj, pracovna a jídelna jsou vzájemně odděleny jen opticky. Jeden takový předěl tvoří proslulá **onyxová stěna** (onyx – medově žlutá hornina s bílou kresbou, aragonitový sediment, chemicky uhličitán vápenatý). Desku **prosvítí i zapadající slunce**...*

Víte, že...

*Roku 2020 byl otevřen **turniket propojující zahrady vil Tugendhat a Löw-Beer**. Práce na propojení zkomplikoval nálezy historické cesty z období okolo druhé poloviny 19. století. Ta pravděpodobně souvisela s existencí objektu tzv. celnice, případně se zahradními úpravami na pozemku vily Löw-Beer.*

Vila Stiassni (foto: Národní památkový ústav)

DALŠÍ SLAVNÉ BRNĚNSKÉ VILY

Vila Stiassni

Vila byla postavena v letech **1927–1929** dle návrhu slavného brněnského architekta Ernsta Wiesnera pro rodinu židovského textilního **továrníka Alfreda Stiassni**. Ten, spolu se svou rodinou, žil ve vile pouhých 9 let, do roku 1938, kdy uprchli před hrozcí okupací do ciziny. Do povědomí většiny lidí se vila dostala s přívlastkem **vládní**. Takto se o ní začalo mluvit krátce po druhé světové válce, kdy ji navštívil Edvard Beneš. Později začala sloužit pro ubytování slavných a významných návštěv města Brna. Nocoval zde například Fidel Castro, ale i většina našich prezidentů. V současné době vilu spravuje Národní památkový ústav, jenž v roce 2014 dokončil její celkovou rekonstrukci. Nyní je vila zpřístupněna veřejnosti a nachází se zde **Metodické centrum moderní architektury v Brně**.

www.vila-stiassni.cz

Interiér Vily Stiassni
(foto: RAKO LASSELSBERGER)

Vila Löw-Beer

V roce 1903 zakoupil realitu na ulici Drobného 22 továrník Moriz Fuhrmann (1852–1910), který si zde dal postavit rodinnou vilu. Uliční a zahradní průčelí zdobí secesní vegetabilní štukový dekor a ve spodní partii pásová rustika. Podobný dekor je užit i na stěnách a stropěch v interiérech včetně truhlářských konstrukcí. Secesní rostlinné motivy jsou také na keramické dlažbě a litinovém zábradlí schodiště. Autorem projektu byl vídeňský architekt Alexander Neumann (1861–1947). Po Fuhrmannově smrti prodali jeho dědicové vilu **textilnímu**

Vila Löw-Beer (foto: Statutární město Brno)

podnikateli Alfredu Löw-Beerovi (1872–1939). Nový majitel nechal dům částečně upravit. V roce 1940 zabavili vilu Němci pro potřeby gestapa. V letech 1954–2012 zde sídlil domov mládeže. V současnosti je Löw-Beerova vila v majetku Jihomoravského kraje a ve správě **Muzea Brněnska** (www.muzeumbrenska.cz).

www.vilalowbeer.cz

Jurkovičova vila

Pozemek pro stavbu svého rodinného domu zakoupil **architekt Dušan Jurkovič** roku 1905, vila byla dokončena v roce 1906. Při projektování vlastní vily se architekt inspiroval nejmodernějšími vilovými stavbami od Josefa Marii Olbricha v umělecké kolonii v Darmstadtu nebo na Hohe Warte ve Vídni. Dominantou interiéru je patrová **schodišťová hala**, v té době velmi moderní prvek přejímaný architektky z britských vzorů. Ve své době patřila vila mezi nejmodernější domy ve městě. Architekt Jurkovič s rodinou obýval dům v Žabovřeskách do roku 1919, kdy jej

prodal a přestěhoval se do Bratislavy. Do konce třicátých let vila několikrát změnila vlastníka. V letech 1938–2006 ji vlastnila rodina Švancarova a její potomci. V socialistické éře museli majitelé domu přijmout další nájemníky a suterén vily byl v této době přestavěn na atomový kryt. Roku 2006 odkoupil vilu stát a svěřil ji do správy **Moravské galerie v Brně**. Od dubna 2011 je zrekonstruovaná Jurkovičova vila **otevřena veřejnosti**.

www.moravska-galerie.cz

Jurkovičova vila (foto: Archiv Moravská galerie v Brně)

Náš TIP

JURKOVIČOVA VILA

Vlastní vila architekta **Dušana Samo Jurkoviče** byla postavena v roce 1906 na úpatí Wilsonova lesa v brněnských Žabovřeskách. Jedná se o jednu z nejvýznamnějších architektonických památek přelomu 19. a 20. století v Brně. Tato památka má pro **secesní Brno** stejný význam jako vila Tugendhat pro Brno funkcionalistické. V současnosti spadá Jurkovičova vila i s volně přístupnou zahradou pod správu **Moravské galerie v Brně**. Návštěvníci zde naleznou kromě stálé expozice **Dušan Jurkovič. Architekt a jeho dům** také krátkodobé výstavy zaměřené na **současný design**.

Jurkovičova vila

Moravská galerie v Brně

Jana Nečase 2, Brno-Žabovřesky

+420 532 169 501, +420 773 773 616

pokl_jv@moravska-galerie.cz

www.moravska-galerie.cz

@moravskagalerievbrne

@moravskagalerie

MORAVSKÁ GALERIE

1/ BRŇENSKÁ PŘEHRADA

Údolní nádrž na řece Svatce, dokončena roku 1940. Vyhlídkové plavby, vyhledávané místo odpočinku a relaxace.
www.brnenskaprehrada.cz

2/ MASARYKŮV OKRUH

Dějiště MS silničních motocyklů a MS třídy Superbike. Vznikl v letech 1985–1987 a splňuje nejpřísnější kritéria pro prestižní světové motoristické závody.
www.automotodrombrno.cz

3/ HRAD VEVEŘÍ

Jeden z nejrozsáhlejších hradních areálů na Moravě, poprvé uváděn roku 1213. Přístupný návštěvníkům.
hrad-veveri.cz

4

4/ Hrad Špilberk

Dominanta města, kdysi královský hrad a sídlo moravských markrabat, později barokní pevnost. Dnes sídlo Muzea Brna a kulturní centrum.

www.spilberk.cz

5

5/ Chrám sv. Petra a Pavla

Národní kulturní památka a dominanta Brna stojící na vrchu Petrov v centru města. Na počátku 20. století novogoticky přestavěna. Dvojice věží vysokých 84 m.

www.katedrala-petrov.cz

6

6/ Výstaviště

Nejvýznamnější výstavní areál v ČR, po celý rok místo konání veletrhů, výstav, přehlídek, kulturních akcí aj.

www.bvv.cz

7

7/ Hvězdárna a planetárium Brno

Pracoviště zaměřené na popularizaci astronomie i dalších věd zejména z oblasti neživé přírody.

www.hvezdarna.cz

8

8/ Letiště Brno

Mezinárodní letiště v Brně-Tuřanech. Nachází se poblíž dálnice D1 Brno – Olomouc

www.bruno-airport.cz

Náš TIP

Zajímavé weby:

www.tugendhat.eu,

www.zoobruno.cz

www.bvv.cz

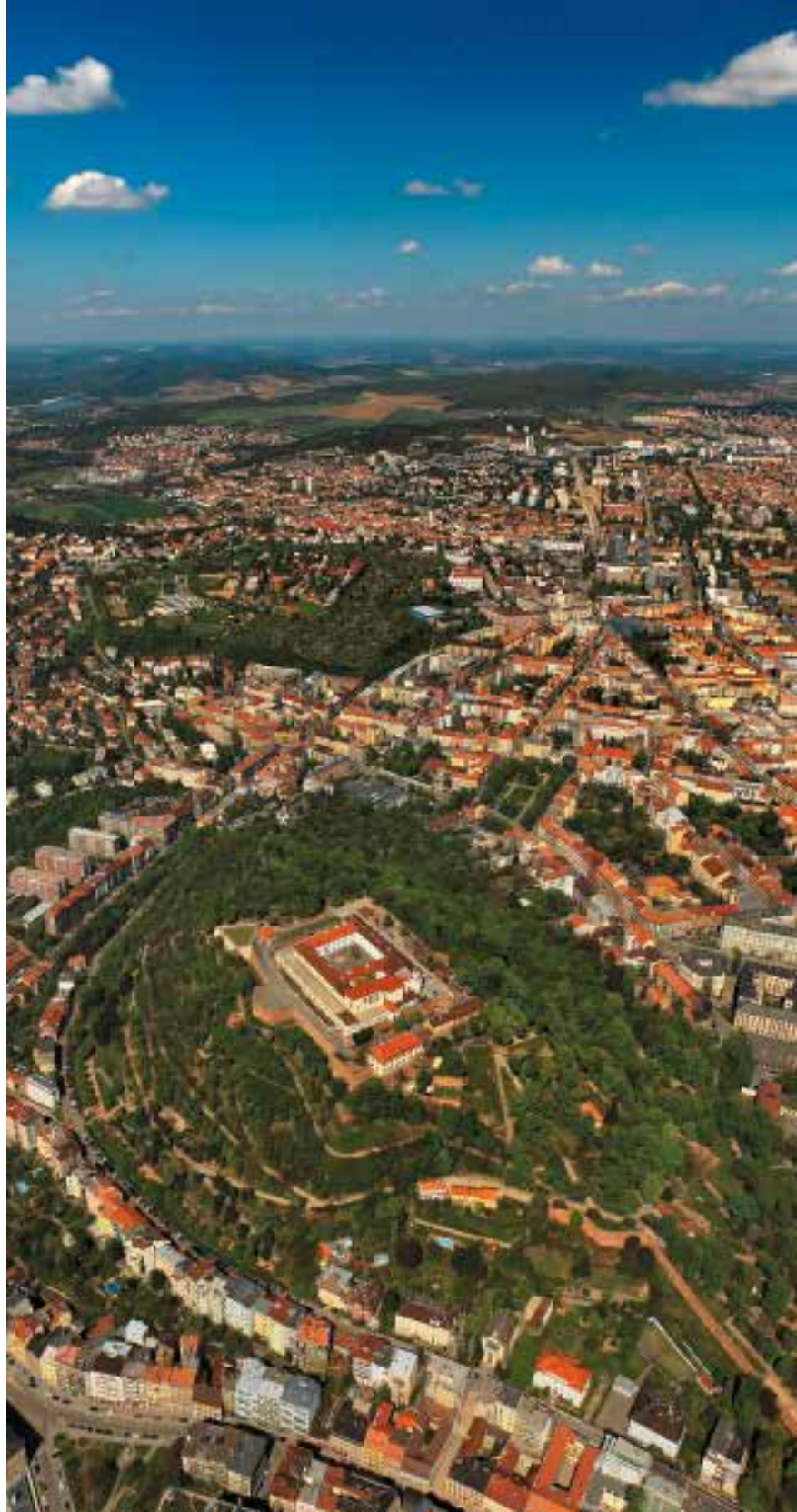

BRNO

Radnická 8, 658 78 Brno

+420 542 427 150, info@ticbrno.cz

www.gotobruno.cz

TŘEBÍČ

rok zápisu 2003

Židovská čtvrť a **bazilika sv. Prokopa** jsou významné památky dvou kultur – křesťanské a židovské. Vyrostly nedaleko od sebe na levém břehu řeky Jihlavy ve starobylé moravské Třebíči.

Druhé největší město kraje Vysočina leží **na březích řeky Jihlavy**. Poprvé je písemně uváděno v listině z roku 1277, v roce 1335 obdrželo městská práva. Jeho vznik však spadá pravděpodobně již do období na přelomu 11. a 12. století, kdy zde byl založen **benediktinský klášter**. K němu byly postupně připojovány další stavby, mezi jinými **bazilika sv. Prokopa**, dokončená zřejmě v letech 1260 až 1280. V době svého vzniku byla zasvěcena Nanebevzetí Panny Marie, v roce 1704 pak svatému Prokopu při příležitosti 500. výročí svatořečení tohoto mučedníka.

Bazilika je dodnes mimořádnou ukázkou šťastného **spojení románské a gotické architektury**. Dispozice a členění chrámu je románské, přičemž stavitelé zároveň používali gotické prvky, jako např. lomená žebra klenby. Kostel sestává ze tří lodí a na západní straně je opatřen **dvěma věžemi**. Během bouřlivého 15. století byl několikrát poškozen a později dokonce sloužil i jako skladiště. Při následné obnově počátkem 18. století byl obohacen o některé **barokní prvky** – takový vzhled získalo např. celé západní průčelí chrámu.

Tzv. Zadní synagoga v Blahoslavově ulici v židovské čtvrti

Bazilika sv. Prokopa vznikla spojením románské a gotické architektury

Víte, že...

Síťová klenba hlavní lodi **baziliky sv. Prokopa** vznikla až v době baroka. Původní klenba byla poškozena během **obléhání Třebíče** v roce 1468. Na svém místě vydržela do roku 1679, kdy ji nahradila barokní klenba. Románsko–gotický kostel tak byl obohacen ještě o prvky baroka. Práce tehdy vedl architekt **František Maxmilian Kaňka** (1674–1766). Zajímavostí je, že prapůvodně měla být klenba kostela **kopulová a osmidílná**, ale během stavby byl projekt změněn a bylo přistoupeno k šestiúhelné **žebrové klenbě s pasy**.

Trojlodní krypta baziliky

Židovská čtvrť v Třebíči, jinak zvaná zkráceně Židy, patří k nejzachovalejším židovským čtvrtím nejen v České republice, ale i v celé Evropě. Jde o bývalé ghetto, které **vzniklo někdy v první polovině 18. století**. Na původním půdorysu se dodnes zachovalo **přes sto domů**, vzájemně natěsnaných a oddělených pouze úzkými krivolakými uličkami. Jedinečnost a působivost tohoto území spočívá mimo jiné právě v tom, jak tehdejší stavitelé dokázali účelně využít striktně vymezený prostor ghetta. Součástí čtvrti jsou i **dvě synagogy**.

Interiér Zadní synagogy zdobí malby z počátku 18. století

Židovský hřbitov s téměř třemi tisíci náhrobků

1/ Bazilika sv. Prokopa

Trojlodní románsko-gotická bazilika sv. Prokopa je pro svou architektonickou jedinečnost klenotem mezi místními památkami. K nejcenějším prvkům baziliky patří nástěnné malby v opatské kapli a románská rozeta s původní deseti-dílnou kamennou kružbou. Výjimečná je i krypta, jejíž klenbu podpira padesát sloupů.

www.visittrebic.eu

2/ Zámek

Bývalý valdštejnský zámek vznikl v 16. století přestavbou benediktinského kláštera. Sídlo Muzea Vysočiny Třebíč.

www.visittrebic.eu

3/ Karlovo náměstí

S rozlohou 2,2 ha jedno z největších náměstí v České republice. Vzniklo těsně po polovině 13. století, kdy fungovalo jako tržiště. Nejcenějšími stavebními památkami náměstí jsou Malovaný dům a Černý dům s fasádami zdobenými sgrafity. Za pozornost stojí také radnice a bývalá městská spořitelna.

www.visittrebic.eu

4/ Městská věž

Věž při kostele sv. Martina měří 75 m, vyhlídkový ochoz se nachází 35 m nad zemí. Cíferník věžních hodin má průměr 5,5 m a řadí se tak k největším na evropském kontinentu.

www.visittrebic.eu

5/ Malovaný dům

Rohový dům na Karlově náměstí. Renesanční budova z konce 16. století vyniká bohatou sgrafitovou výzdobou. Nachází se zde historický stereoskop Kaiserpanorama.

www.visittrebic.eu

6/ Zadní synagoga

Zadní synagoga, nazývaná také Nová, sloužila svému účelu do roku 1926. Stěny modlitebny jsou vyzdobeny malbami z počátku 18. století.

www.visittrebic.eu

7/ Židovský hřbitov

Svou rozlohou se řadí k největším židovským hřbitovům v České republice. Najdeme zde víc jak 2500 náhrobků, ten nejstarší pochází z roku 1631.

www.visittrebic.eu

TŘEBÍČ – TIC NÁRODNÍ DŮM

Karlovo nám. 47, 674 01 Třebíč
+420 568 610 021, info@mkstrebic.cz
www.visittrebic.eu

KRUŠNOHOŘÍ

rok zápisu 2019

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří se nachází na území dvou států – v německém Sasku a na severozápadě České republiky. Po osm století formovala zdejší krajinu důlní činnost (od 12. do 20. století), která zde zanechala památky na povrchu i pod zemí.

Významná zde byla především těžba **stříbra** (v letech 1460–1560 se jednalo o nejdůležitější evropské naleziště) a **cínu**, od konce 19. století přibyla těžba **uranu**. Krušnohorský region se stal technologickým a vědeckým centrem, odkud se vynálezy a inovace v hornictví šířily do dalších oblastí po celém světě. Region je tvořen dohromady **22 lokalitami**, přičemž **5 lokalit** najdeme na našem území a zbývajících 17 v Sasku (SRN).

PAMÁTKY NA ČESKÉM ÚZEMÍ

Hornická krajina Jáchymov

Tvoří ji historické centrum Jáchymova, jež je městskou památkovou zónou, a další památky těžby **stříbra** ve zdejších důlních revíru. Ta zde probíhala od 16. do 20. století. Samotné město Jáchymov bylo **založeno v roce 1516** a brzy se stalo významným centrem těžby stříbra nejen v Krušných horách, ale v celé Evropě. Jáchymov jednak vzkvétal a bohatl, ale zároveň i sám přispěl k obohacení **nauky o hornictví a hutnictví**. Zasloužil se o to Georgius Agricola (1494–1555), v letech 1527 až 1530 městský lékař v Jáchymově, který sepsal několik obsáhlých děl, jež se stala na dlouhou dobu zásadním zdrojem znalostí v oboru dobývání a zpracování rud.

Další významný předěl v historii města souvisí s objevem radioaktivního prvku **radia** a dále s objevem léčivých vlastností

zdejších radioaktivních důlních vod na počátku 20. století. Roku 1906 vznikly v Jáchymově první **radonové lázně** na světě. Smutnou etapou v historii je období komunistických pracovních táborů zřízených pro těžbu uranové rudy, pro které se vžilo pojmenování **Jáchymovské peklo** (50. léta 20. století).

Navštívit můžete:

Horní město Jáchymov
Odvaly a pinky na žíle Schweizer
Eliášské údolí
Turecký vrch (Šance)
Muzeum Královská mincovna
Štolu č. 1
Expozici knihovny latinské školy

Víte, že...

Ve stříbrných dolech byl od počátku nacházen **černý nerost**, vždy signalizující konec stříbrné žíly. I proto začali horníci nazývat tento nerost přinášející smůlu **smolincem** – a protože neobsahoval stříbro, byl vyhazován jako nepotřebný na haldy. Po čase se však ukázalo, že smolincem obsahuje vzácný **uran** a **radium**, objevené 1898 právě v jáchymovském smolinci.

Jáchymov, jedno z nejvýznamnějších horních měst proslulo i jako lázeňské středisko využívající k léčbě radonovou vodu a ozařování.

Vlčí jáma na Blatenském vrchu – cínový důl z 16. století

Hornická krajina Abertamy – Horní Blatná – Boží Dar

Rozsáhlá oblast, jejíž krajina je formována četnými montánními památkami dokládajícími těžbu železa a **cínu** v období od 16. do 20. století. Unikátní jsou tzv. sejpy, což jsou dobře patrné „kopečky“ vzniklé nasypáním hlusinou při rýžování cínovce, a to i v nejvyšších polohách Krušných hor. Pozoruhodný je bezmála 13 km dlouhý **Blatenský vodní příkop**, unikátní báňské vodohospodářské dílo sloužící jako přivaděč vody pro blatenský rudní revír – pro doly, rýžoviště a úpravny rud.

Navštívit můžete:

Horní město Horní Blatná s muzeem
Blatenský vrch

Důl Mauritius v cínovém revíru Hřebečná
Železorudný a cínový revír Bludná
Štola Johannes v rudním revíru Zlatý Kopec – Kaff

Rudní revír Zlatý Kopec – Hrazený potok
Sejpy u Božího Daru
Blatenský vodní příkop
Klínovec (1 244 m n. m.)

Rudá věž smrti

Rudá věž smrti (Vykmánov)

Sedmipatrová stavba v bývalém komunistickém táboře nucených prací Vykmánov II u Ostrova, která fungovala jako třídírna uranu. Vězni zde v mračnách radioaktivního prachu bez bytí i jen minimálních ochranných pomůcek páchali uran do speciálních sudů určených k transportu tohoto strategického materiálu do tehdejšího SSSR. Tyto nelidské podmínky řada vězňů pracujících v tomto provozu (ale i dalších osob v táboře) nepřežila. Kvůli tomu (a také pro červenou barvu neomítnutých cihel) získala stavba své ponuré označení. V roce 2008 byla Rudá věž smrti prohlášena národní kulturní památkou.

www.montanregion.cz

Víte, že...

Štola Starý Martin v Krupce si můžete prohlédnout v rámci **exkurze**. Prohlídka trvá 45 minut, projdete při ní trasu dlouhou 1 000 m a spatříte zde ukázky ražení důlních děl, způsoby výdřevy, sbírku historických artefaktů, výstavu minerálů a také tzv. Pramen štěstí i krápníkovou výzdobu.

Krupka

Hornická krajina Mědník

Výrazný vrch Mědník se vyznačuje dobře patrnými pozůstatky těžby železných, měděných a částečně stříbrných rud, která zde probíhala od 15. do 19. století. Na úpatí vrchu leží město Měděnec založené roku 1520. Koncentrace hornických děl je zde mimořádně vysoká – spatříme tu jak „nenápadné“ povrchové dobývky, tak i „klasické“ doly se šachtami a štolami. Těch zde můžeme napočítat na osmdesát, veřejnosti jsou přístupné štoly Panny Marie Pomocné a Země zaslíbená.

Mědník – štola Země zaslíbená

Hornická krajina Krupka

V Krušných horách se těžil i cín, a to už od 13. století. Revírem s nejdelší historií těžby této rudy je horní město Krupka. Získané zkušenosti s těžbou cínu se díky těžařům z Krupky rozšířily prakticky do celé střední Evropy. Největší množství památek těžby cínu v okolí Krupky nabízí těžební revír Steinkochen, další důlní památky uvidíte v revírech Komáří hůrka a Knötel. Jedním z nejvýznamnějších důlních děl krupeckého revíru je štola Starý Martin s bohatou cínovou žilou Lukáš, v níž se dolovalo od 14. století až do doby po 2. světové válce.

Památky v okolí:

Komáří hůrka

KLADRUBY NAD LABEM

rok zápisu 2019

Krajina v okolí hřebčína Kladruby nad Labem byla po staletí systematicky utvářena pro jediný účel – **pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní**. Pozoruhodné je, že krajina slouží těmto potřebám od založení císařského hřebčína roku 1579 bez přerušení dodnes. Vidíme zde také, jak zásadní roli měl kůň v historii nejen v dopravě, zemědělství či ve vojenství, ale i pro reprezentaci na „nejvyšší úrovni“.

Kulturní krajina má rozlohu 1 310 ha, tvoří ji pastviny, parky a lesy, síť cest a alejí, stájové objekty, zámek, kostel a komponovaný park Mošnice. Výjimečnost tohoto krajinářského celku spočívá v tom, že je dnes jedinou takovou dochovanou a zároveň svému účelu stále sloužící krajinou na světě. Tím účelem je chov, šlechtění a výcvik tažného plemene koní. Hřebčín stále slouží k chovu starokladrubského koně, nejstaršího původního českého plemene chovaného nepřetržitě více než 400 let. Tito mohutní koně, kteří mají evidované předky až v polovině 18. století, byli cíleně vyšlechtěni k ceremoniálním účelům – jako **kočároví koně** pro císařský dvůr.

Jde zřejmě o jediné dochované plemeno speciálně šlechtěné k těmto účelům.

Dvorní hřebčín v Kladruzech nad Labem založil císař **Rudolf II.** dekretem vydaným 6. března **1579**. Kočároví koně byli dodáváni nejprve (za panování Rudolfa II.) do dvorní stáje do Prahy, později (od časů panování Rudolfova mladšího bratra Matyáše) i na **císařský dvůr ve Vídni**. V roce 1722 byla zahájena barokní přestavba hřebčína. Bohužel roku 1757 stihl hřebčín požár, při němž vzaly za své plemenářské záznamy, koně se podařilo včas zachránit. Roku 1824 bylo započato s úpravami krajiny kolem hřebčína, od roku 1875 je krajina uměle zavlažována prostřednictvím

Rovinatá krajina Polabí uzpůsobená pro chov a výcvik koní, v popředí hospodářské budovy patří hřebčinu, v dále v pozadí Kladruba nad Labem

Kladrubského náhonu. Po roce 1918, kdy hřebčin přešel pod státní správu, měl chov starokladrubských koní "namále" — jako vše, co bylo nějak spjato s Habsburky, měl být zlikvidován. To se téměř naplnilo, stav koní byl radikálně snížen, nicméně chov byl nakonec zachován — mj. i pro ceremoniální účely nové Československé republiky.

Popis plemene (převzato ze stránek www.nhkladruby.cz): Typickým znakem starokladrubských koní je

klabonosá (konvexní) hlava s výrazným velkým živým okem, vysoko nasazený mohutný klenutý krk s méně zřetelným kohoutkem, široký a hluboký hrudník, mohutná široká záď, dobrý kostnatý fundament, strmější lopatka umožňující typický pohyb — elastické, kadencované a prostorné chody s vysokou akcí hrudních končetin v klusu.

Víte, že...

Na císařském dvoře sloužili starokladrubští koně barvy **bílé** a **vrané**, vraníci byli využíváni i církevními hodnostáři. Toto teplokrevné plemeno má své uplatnění i dnes v "civilním" životě — díky jeho klidné a vyrovnané povaze jej využívá **jízdní policie** a lze jej často spatřit při soutěžích spřežení a také se výborně hodí pro hipoterapii a rekreační ježdění. Nicméně — v současné době slouží starokladrubští bělouši ve službách **dánského královského dvora** — v Kodani je v původních historických stájích v paláci Christianborg ustájeno třináct pečlivě vybraných starokladrubských bílých koní. Účel, k němuž je toto plemeno chováno již déle než 400 let, je tak naplněn i dnes. Od roku 2004 sedlá osm starokladrubských koní i **švédská královská jezdecká garda** — a sice trumpetisté. Vedle shirského koně (na kterém jezdí bubeníci) je tak u královské gardy ve Stockholmu jediným nepůvodním plemenem.

Náš TIP

NÁRODNÍ HŘEBČÍN KLADRUBY NAD LABEM

Nenechte si ujít hned několikero významných akcí, které Národní hřebčín Kladruby nad Labem pořádá v průběhu celého roku. Navštivte dubnové závody spežení – **Rudolfův pohár**, květnový **Den starokladrubského koně** nebo zářijové zábavné rodinné odpoledne **Kladruby Naruby**. V Kladrubech nad Labem se můžete těšit na komentovanou **prohlídku stájí, kočárovny** s expozicí starokladrubského koně a zámku. Zavítejte také do lesovny, jednu z nejstarších barokních roubenek v kraji, nebo si vychutnejte ojedinělý pohled na hřebčín a jeho blízké okolí z bývalé **vodárenské věže** přestavěné na rozhlednu.

projížďku krajinou ve výletním voze taženém dvojspřežím starokladrubských koní.

Projděte se po stezce, která vás provede domovem starokladrubských koní. **Naučný okruh** měří přibližně pět kilometrů. Cestou jsme pro vás připravili 12 zastavení. Dozvíte se něco o historii a současnosti Krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem zapsané na Seznam světového dědictví. Stezka Vás zavede mezi pastviny a do překrásného **krajinářského parku Mošnice**. Pokud nechcete jít pěšky, nabízí národní hřebčín i **komentovanou**

Rozhodně by vaší pozornosti také neměly ujít komentované prohlídky **Hřebčína Slatiňany**, který je od roku 1992 součástí Národního hřebčína Kladruby nad Labem, nebo komentované prohlídky nové zrekonstruovaných **výcvikových stájí v Heřmanově Městci**.

www.nhkladruby.cz

PŘÍBĚH ZNAČKY

HOŘICKÉ TRUBIČKY

Vyzkoušejte si výrobu hořických trubiček na vlastní kůži.

Možnost navštívit provozovnu a nahlédnout „pod pokličku“ nabízí firma **Pravé hořické trubičky, s. r. o.** z Miletína v Podkrkonoší. Uvidíte výrobu hořických trubiček a dozvíte se něco o historii této unikátní cukrovinky, která vznikla již před 200 lety. Výrobní závod, nedávno otevřený po rozsáhlé rekonstrukci, se mimo jiné věnuje podpoře turistického ruchu v regionu Podkrkonoší. Při dodržení přísných hygienických pravidel byl firmou vytvořen **prohlídkový okruh**, jenž návštěvníky seznámí s celým procesem výroby hořické trubičky.

Součástí exkurze je výklad o historii hořických trubiček a možnost vlastnoručně si vyzkoušet tradiční ruční stáčení trubiček. Společnost nabízí možnost stočit si po krátkém zaškolení **vlastních 10 hořických trubiček**, které vám budou následně ve firemní prodejně zabaleny do úžasných **dárkových krabiček** s prvorepublikovým moti-

Víte, že...

Při výrobě hořické trubičky je **ruční práce** zcela nepostradatelná. V první fázi se upeče křehká oplatka z mouky, sušeného mléka, rostlinného oleje, sušených vaječných žloutků a cukru. Ta dále navlhá v místnostech s řízenou vlhkostí do optimální vládnosti, načež je ručně kus po kusu stáčena na horké plotýnce. Tlak, který cukrářka vyvíjí na dík daného průměru, zajistí konstantní průměr trubičky. Ta je poté naplněna lahodným krémem.

—

vem. Nově firma nabízí službu odeslání krásných historických pohlednic dle výběru kamkoliv v České republice za pěknou cenu 20,- Kč.

PRAVÉ HOŘICKÉ TRUBIČKY, s. r. o.

Lhotova 328, 507 71 Miletín

+420 493 693 027

www.horicketrubicky.cz

SLAVNÁ LÁZEŇSKÁ MĚSTA EVROPY rok zápisu 2021

Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně náleží do vybrané společnosti jedenácti lázeňských měst Evropy, která proslula nejen léčivými účinky přírodních minerálních pramenů, ale i specifickým lázeňským prostředím, které slouží ozdravnému pobytu pacientů a hostů.

Kromě západočeského lázeňského trojúhelníku bylo na Seznam světového dědictví UNESCO zapsáno dalších osm lázeňských měst: **Baden-Baden, Bad Ems a Bad Kissingen** v Německu, **Spa** v Belgii, **Vichy** ve Francii, **Montecatini Terme** v Itálii, **Baden u Vídně** v Rakousku a **City of Bath** v Anglii. Všechna tato města svědčí o rozmachu evropského lázeňství trvajícím přibližně od počátku 18. století do 30. let 20. století. Tato centra patřila k těm nejvyhledávanějším a nejmodernějším a na seznamu zastupují stovky dalších míst, která přispěla k rozvoji evropského lázeňství. Lázně vznikaly v blízkosti minerálních pramenů, kolem nich vyrostly architektonicky cenné kolonády,

promenády, altány, lázeňské domy, hotely, divadla, vily, pavilony. Prostředí doplnily parky a sportoviště, širší okolí vybízelo k procházkám. Slavné lázně Evropy se staly skutečným fenoménem doby, navštěvovaly je významné osobnosti, panovníci, šlechta, politici, skladatelé, spisovatelé, vědci, filosofové...

Karlovy Vary

Karlovy Vary jsou největší lázně České republiky. Město bylo založeno již ve 14. století Karlem IV. na říčce Teplé. Podle pověsti jej nechal císař vystavět poté, co během lovu narazila jeho družina na termální prameny. Pozoruhodná je právě mimořádná koncentrace místních léčivých

Karlovy Vary – litinová Sadová kolonáda byla postavena v letech 1880–81

Víte, že...

Nejznámějším pramenem **Karlových Varů** je **Vřídlo**. Termální pramen má teplotu 73,4 °C, vydatnost 2 000 l/min a vyvěrá ve Vřídelní kolonádě, kde tryská až do výše 12 m. V interiéru se odehrála jedna ze scén známé české komedie Vrchní prchni.

Karlovy Vary — nejslavnější, nejnavštěvovanější a největší lázně v České republice

pramenů, z nichž nejznámějším je Vřídlo. Vzhled města ovlivnila zejména velkorysá výstavba v 19. století a na počátku 20. století ve formách historizujících slohu a secese. Dnes je město sídlem Karlovarského kraje.

www.karlovyvary.cz

Mariánské Lázně

Na území našich druhých největších lázní vyvěrá 40 minerálních pramenů a další desítky v blízkém okolí. Výstavba zde začala roku 1808 na rozsáhlých bažinách. Symboly města jsou novobarokní litinová kolonáda a Zpívající fontána.

www.marianskelazne.cz

Františkovy Lázně

Lázeňské městečko leží na západě Čech, 5 km od města Cheb, téměř na dohled od hranice s Německem. V názvu městečka je jméno zakladatele — Františka I. Rakouského (založeny byly roku 1793). Symbolem města je socha chlapce Františka sedícího na kouli s rybou v rukách. Podle pověsti otěhotní každá žena, která si na Františka sáhne.

www.frantiskovy-lazne.cz

Karlovy Vary — v Mlýnské kolonádě můžete vyzkoušet sílu pěti minerálních pramenů

Mariánské Lázně — interiér tzv. Římských lázní byl vytvořen ve stylu antického atria

Františkovy Lázně — dvorana Glauberových pramenů

Mariánské Lázně — novobarokní kolonáda (1888–1889) je dlouhá 180 m

Mariánské Lázně — Zpívající fontána nabízí během hlavní lázeňské sezony atraktivní digitálně řízená představení

Ústřední prostor **Františkových Lázní**

PŘÍBĚH ZNAČKY

SETKEJTE SE S LEGENDOU

Předchůdcem lázeňských oplatek byly pravděpodobně **hostie**. Ty byly už od středověku vyráběny na otevřeném ohni v kovových kleštích zvaných **oplatečnice**.

Později se oplatečnice začaly používat i pro pečení kulatých oplatek. Byly zdobeny reliéfy, letopočty nebo jménem výrobce oplatek. Dnes se při výrobě oplatek používají moderní stroje, ale spékací kleště představují stále nezbytnou součást jejich výroby.

Podle legendy z 19. století stál za vznikem lázeňských oplatek šikovný kuchař z premonstrátského **kláštera v Teplé** nedaleko Mariánských Lázní. Když jednou dostal za úkol připravit pro hosty zákusek, napadlo ho využít oplatečnic na pečení hostií. Jednoduché těsto z vody a mouky vylepšil přidáním cukru a mléka a mezi upečené oplatky nasypal lahodnou směs oříšků, cukru a skořice. Oplatky potom spekl dohromady. Dezert měl veliký úspěch, a tak se recept brzy dostal za brány kláštera.

Po druhé světové válce přešla výroba lázeňských oplatek z rukou soukromníků do státěm řízených továren, tradice výroby lázeňských oplatek ale nebyla přerušena.

Víte, že...

První výroba lázeňských oplatek se datuje do roku **1856**? Neodmyslitelně patří k lázeňskému životu a prameny z konce 18. století uvádí, že oplatky byly mezi měšťany oblíbenou sladkou delikatesou. Proto oplatky Kolonáda v roce 2024 slavily **168 let**.

Tradiční lázeňské oplatky z mariánskolázeňské továrny Kolonáda jsou díky své kvalitě stále těmi nejvyhledávanějšími.

Tajemství úspěchu tkví v originální receptuře a přísně dodržené technologii výroby, která vyžaduje potřebnou péči a čas. Pečící formy jsou vyrobeny z bronzy, pláty kulatých oplatek zrají při určité teplotě a vlhkosti vzduchu až **čtyři týdny**.

Lázeňské oplatky Kolonáda si můžete vychutnat **v několika příchutích** a variantách: kulaté oříškové, vanilkové a čokoládové nebo jako trojhránky s kakaovou nebo čokoládovou náplní.

OPLATKY KOLONÁDA
www.oplatky-kolonada.cz
 +420 800 400 118

BUČINY JIZERSKÝCH HOR

rok zápisu 2021

Původní bukové porosty, nacházející se na severních svazích Jizerských hor, patří mezi vzácné lokality, které poskytují cenné informace o expanzi buku na evropském území.

Jizerskohorské bučiny, rozkládající se na 27 km², rozšířily již dříve zapsané starověké a pravěké bukové lesy Karpat a dalších regionů Evropy. Složitý terén severních svahů Jizerských hor uchránil bukové porosty před rozsáhlými zásahy člověka, a proto jsou cenným zdrojem informací o přirozeném vývoji lesních porostů. Dochovaly se zde vzácné druhy rostlin a živočichů. Rezervaci tvoří v České republice největší komplex bukového a smíšeného lesa, kde stáří některých stromů dosahuje i 200 let.

Východisky pro návštěvu rezervace mohou být obce **Oldřichov v Hájích** nebo **Hejnice** (nachází se zde bývalý klášter s barokní bazilikou a jen 1 km dále Lázně Libverda). Obě obce leží v okrese Liberec.

Víte, že...

Jizerskohorské bučiny jsou první českou přírodní památkou zařazenou na Seznam světového dědictví organizace UNESCO.

Náš TIP

JIZERSKOHORSKÉ BUČINY, PRVNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA UNESCO V ČR

Národní přírodní rezervace **Jizerskohorské bučiny** je největším chráněným územím v Jizerských horách. Rozprostírá se na severním úbočí hor a zabírá plochu přibližně **950 ha**. Zachovalé lesní porosty, skalní útvary nejrůznějších tvarů, skalní věže, skalní vyhlídky i vodopády utvářejí jedinečný ráz této krajiny.

Návštěva **Jizerskohorských bučin** patří k těm fyzicky náročnějším v rámci Jizerských hor. Poloha na strmých svazích hor vyžaduje pečlivou přípravu před každou návštěvou. Vybavte se vhodným oblečením, turistickou obuví a nezapomeňte třeba i na mobilní telefon, kterým můžete v případě potřeby přivolat pomoc. **Pohybuje se pouze na značených cestách a dodržujte pravidla chování v přírodě.** Jen tak zachováme krásu Jizerskohorských bučin i pro budoucí generace. K výchozím bodům do rezervace se pohodlně dostanete vlakem a autobusem, kapacita parkovacích míst je velmi omezená.

Informace o lokalitě, tipy na výlety i praktické rady najdete na:

www.jizerskohorskebuciny.com

PŘÍBĚH ZNAČKY

TRADITIONAL
CZECH BEADS

PRECIOSA TRADITIONAL CZECH BEADS™

Jen málo věcí, jež nás denně obklopují a provázejí, má tak bohatou a fascinující historii jako skleněné perličky. Historie těch českých sahá hluboko do 16. století.

Společnost **Preciosa Ornela** je součástí Preciosa Group. Patří mezi nejvýznamnější světové výrobce širokého sortimentu českých sklářských výrobků od skleněných tyčí a tyčinek, technického, užitkového a dekorativního skla po všechny druhy **skleněných perliček a perlí**. Ty vyváží do více než 80 zemí na 5 kontinentech, kde se uplatňují nejen při výrobě bižuterie, ale zejména etnických produktů, tradičních suvenýrů, výšivek a oděvních aplikací či dekorativních výrobků.

České perličky hrdě nosí značku **PRECIOSA Traditional Czech Beads™** zaručující špičkovou kvalitu a **nejširší sortiment barev, tvarů a velikostí**. Ročně jich vyrobí kolem 4 000 tun. Zákazníci si mohou vybírat ze škály 16 460 barevných variant s možností aplikace 2078 lustrů a dalších povrchových úprav.

Mezi více jak 120 tvary je stále nejoblíbenější **rokajl**, který kraluje po celém světě již několik

Víte, že...

Můžete nahlédnout do zákulisí výroby celosvětově proslulých českých skleněných perliček? **Exkurze** probíhají v úterý a ve čtvrtek mezi 9:00 a 12:00 po předchozí telefonické domluvě.

století. Typickým příkladem je tradiční výroba indonéských vyšívacích pantofolek, luxusní indické svatební krajky či ruských vyšívacích ikon.

Zatímco veškerý sortiment zahrnující skleněné tyče, tyčinky, technické sklo nese značku **PRECIOSA Traditional Czech Glass™**, dekorativní a užitkové sklo pak zákazníci znají pod značkou **Desná Since 1847®**.

PRECIOSA ORNELA, a. s.
Krkonoská 732, 468 61 Desná
Preciosa-Ornela.com

Rezervace exkurzí: 488 117 221

Náš TIP

LIBERECKÝ KRAJ

Ještěd, Trosky, Panská skála, Máchovo jezero, Mumlavské vodopády, ale také spousty skrytých skvostů, tajemných hradů a míst dalekého rozhledu – to je Liberecký kraj. Kraj pěti unikátních oblastí. Romantický Český ráj pobízí k toulání krajinou skal a údolí. Jizerské hory jsou rájem pro sportovce. Krkonoše uchvátí svou majestátností. Lužické hory jsou skrytým skvostem pro všechny dobrodruhy. Máchův kraj nabízí rekreaci a moře zážitků. A pak tu je největší město severu – Liberec. Mekka gastronomie a dobré kávy, ale hlavně místo s největší koncentrací turistických cílů. Vydat se k nám na sever je vždy správnou volbou!

Křišťálové údolí

Existuje jediné místo na zemi, kde se již více jak 460 let snoubí jedinečná příroda s vášní pro sklářskou tradici a řemeslo. Je jím Liberecký kraj alias Křišťálové údolí! Historie výroby skla na severu Čech se skládá z mnoha fascinujících příběhů, které se dnes zrcadí v různorodosti sklářské a šperkařské výroby. A to je důvod proč se ruční výroba skla dostala v roce 2023 na **prestižní seznam světového nehmotného kulturního dědictví UNESCO!** A navíc krkonošská obec **Poniklá** je pak jediným místem na světě, kde se dodnes zachovalo tradiční perlařské řemeslo. Ruční výroba ozdob z foukaných perel pro vánoční stromek získala zápis na **seznam světového nehmotného kulturního dědictví UNESCO v roce 2020!**

Za zážitkem s eLpassem

Pořídte si zvýhodněnou vstupenku **do všech kulturních příspěvkových organizací v regionu** a navštivte **ZOO Liberec, Botanickou zahradu Liberec, Muzeum Českého ráje v Turnově, Oblastní galerii Liberec, Vlastivědné muzeum a galerii v České Lípě a Severočeské muzeum v Liberci.**

Vyberte si ze dvou základních variant: **eLpass GRANDE** a **eLpass MINI**. **eLpass GRANDE** zahrnuje vstup do všech zmíněných příspěvkových organizací, a to za 380 Kč. Nákupem této vstupenky tak ušetříte 355 korun.

eLpass MINI je kombinací vstupenky do Zoo Liberec a Botanické zahrady Liberec. Cena pro dospělého návštěvníka činí 250 Kč, zlevněná 150 Kč.

eLpass si zakoupíte přes webové stránky <https://elpass.cz/>, po zaplacení obdržíte QR kód, kterým se prokážete u pokladny. Platnost vstupenky je od doby nákupu 6 měsíců a opravňuje vždy k jednorázovému vstupu do dané instituce.

Liberecký kraj

rliberec@gmail.com

Region Liberec

@regionliberec

www.liberecky-kraj.cz

Náš TIP

CRYSTAL
VALLEY

KŘIŠŤÁLOVÉ ÚDOLÍ

Křišťálové údolí je celosvětově jedinečný sklářský a šperkařský region. Na malém území Libereckého kraje je soustředěna celá pestrost a různorodost sklářských výrob a technik. Více než 100 firem, muzeí a škol se na severu Čech sdružuje pod touto značkou, věnují se této specifické výrobě a čerpají z více než 700 let tradice našeho kraje.

Návštěva u šperkařů a sklářů

Mnohé sklářské hutě mohou návštěvníci zhlédnout i bez předchozího objednání, najdou je na **Novoborsku v Častolovicích, Kunraticích u Cvikova, Lindavě** nebo přímo v **Novém Boru**. Nejvíce návštěvníků láká nejstarší nepetržité fungující sklárna v **Harrachově**. V Krkonoších by návštěvníci Křišťálového údolí neměli vynechat ani výrobu křehkých vánočních ozdob v **Poniklé**. Skvělé zážitky čekají na hosty při návštěvě malých rodinných ateliérů a dílen napříč celým regionem. V kraji jsou pravidelně pořádány sklářské a bižuterní akce pro veřejnost. Své stálé

návštěvníci si tak získaly **Lustrfest** v Kamenickém Šenově, **Skleněné městečko** v Železném Brodě, **Sklářská slavnost** na Kristiánově, **Křehká krása** v Jablonci nad Nisou nebo **Mezinárodní sklářské sympózium** v Novém Boru. Na konci srpna se od roku 2022 koná velký festival **Crystal Valley Week v Liberci**.

Sklo je identitou a esencí severních Čech a patří k nim stejně jako porcelán k Míšni, whisky ke Skotsku nebo parfémy k Provence. Křišťálové údolí – to jsou nezapomenutelné návštěvy ve skvělých muzeích, ale i otevřených sklářských hutích a uměleckých ateliérech. Uvidíte tak přímo proces, při kterém vzniká fenomén českého skla. **Vítejte v Křišťálovém údolí!**

Křišťálové údolí

info@crystalvalley.cz

visitcrystalvalley

visitcrystalvalley

www.kristalove-udoli.cz

PŘÍBĚH ZNAČKY

SKLÁRNA A MINIPIVOVAR NOVOSAD & SYN HARRACHOV

Harrachovská sklárna je **nejstarší stále fungující sklárnou na světě**. Byla založena před rokem 1712 na jilemnickém panství hrabat Harrachů a během své historie vyvinula unikátní a nenapodobitelný soubor výrobků, který je vytvářen tradičně **ručním způsobem** – foukáním sklářskými píšťalami. Unikátní je i brusárna skla, jejíž stroje dodnes roztáčí **transmise poháněná vodní turbínou** z roku 1937. V **muzeu skla** se dnes nachází více než pět tisíc exponátů místní sklárny a jedná se o jednu z největších ucelených sbírek v ČR.

V současnosti sklárna produkuje především **luxusní nápoje a dekorativní sklo**, které vyvážá **do více než třiceti zemí světa**.

Pivo vždy patřilo ke sklárství, proto je od roku 2002 nedílnou součástí harrachovské sklárny i **minipivovar s restaurací**.

Víte, že...

Komentované prohlídky sklárny probíhají denně mezi 8:00–15:00, včetně víkendů. Mimo sklárny můžete navštívit i pivovarskou restauraci, firemní prodejnu skla, cukrárnu, muzeum skla, pivní lázně a v sezóně i tvořivou dílnu pro děti.

**Sklárna a minipivovar
Novosad & syn Harrachov**

512 46 Harrachov 95

+420 481 528 141

turistik@sklarnaharrachov.cz

f sklárna a minipivovar Novosad & syn

@harrachov1712

E-shop: www.harrachov-glass.com

www.sklarnaharrachov.cz

PŘÍBĚH ZNAČKY

**PIVOVAR
SVIJANY**

Značka SVIJANY reprezentuje **tradiční, pro Českou republiku typické pivo** vyráběné z **kvalitní vody** z vlastních studní, **sladu** z vybraných odrůd sladovnického ječmene z malých nezávislých českých a moravských sladoven s přídavkem nejjemnějšího **žateckého chmele** pěstovaného na vlastních chmelnicích ve výjimečné chmelářské oblasti Poleských blat.

První zpráva o Svijanech pochází z roku 1345, obec tehdy patřila cisterciáckému klášteru v Mnichově Hradišti. Samotný **vznik pivovaru se datuje k roku 1564**. Tehdy byl součástí hospodářského zázemí, podílel se na rozvoji a financování panství.

Pivovar Svijany najdete v malé **obci Svijany** ležící na okraji **Českého ráje**, hned u „mladoboleslavské“ dálnice vedoucí do Liberce. Patří mezi nejstarší pivovary u nás a za sebou má barvitou historii.

Víte, že...

V roce 2022 jsme v zámeckém areálu otevřeli **Pivní lázně**. Vychutnejte si horkou lázeň v kvalitní svijanské vodě obohacené o pivovarské kvasnice, slad a chmel. Privátní pivní koupel ve vířivé dubové vaně vám zajistí nejen chvíle odpočinku a relaxace, zároveň příznivě ovlivní celý váš organismus. Nevšedním zážitkem se pro vás stane i odpočinek na pravém slaměném lůžku.

PIVOVAR SVIJANY a.s.

Svijany 25, 463 46 Svijany

f www.facebook.com/Svijany

@ www.instagram.com/pivovarsvijany/

PŘÍBĚH ZNAČKY

PIVOVAR PRIMÁTOR

Víme, že opravdu dobré pivo potřebuje čas. Pivo PRIMÁTOR má času v ležáckém sklepě právě tolik, aby váš zážitek s ním byl pokaždé stejně silný. Do každé várky vkládáme pečlivě vybrané slady, nejlepší chmel a letité zkušenosti. Sládek a jeho tým pečují o pivo tak, aby mělo vždy plnou chuť, vyváženou hořkost a správný říz.

Přinášíme chutě pív z celého světa, abyste mohli objevit tu pravou pro vás.

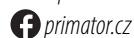
ZAŽIJ PRIMÁTOR!

Během **60minutové komentované prohlídky** vás seznámíme s provozem pivovaru, jeho historií a současností. Dozvíte se vše podstatné o výrobě piva a navštívíte prostory varny, spilky, ležáckého sklepa a stáčírny.

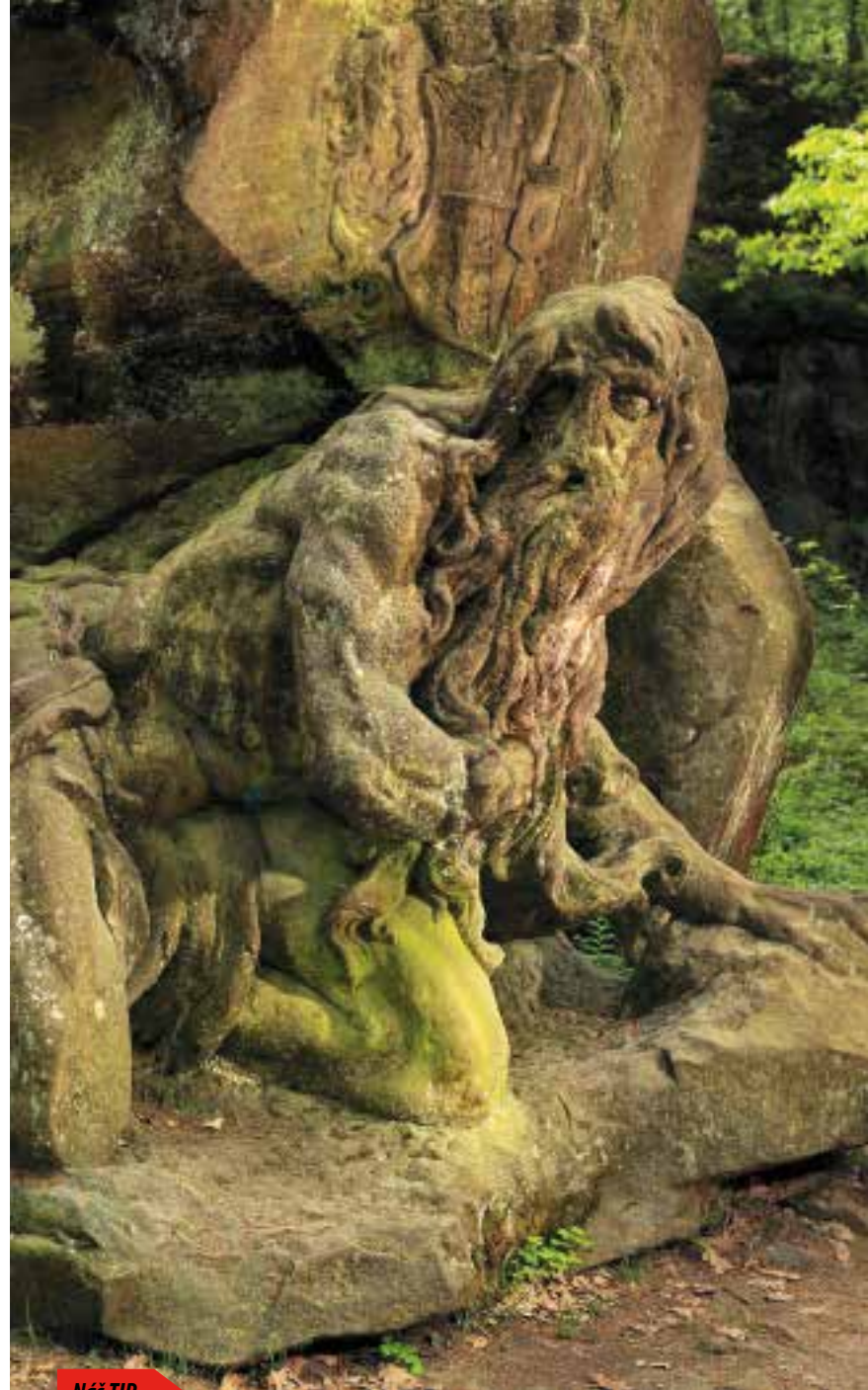
Primátor a.s.

Dobrošovská 130, 547 40 Náchod
exkurze@primator.cz
www.primator.cz

Víte, že...

Přicházíme se skvělou **NOVINKOU letošního jara. Rozšířili jsme naši nabídku o nealkoholické pivo o PRIMÁTOR FREE TCHYNĚ.**

Náš TIP

Betlém u Kuksu (Královéhradecký kraj)

Uprostřed přírody, v Novém lese u Kuksu, vytesal v letech 1718–1732 přední sochař českého baroka **Matyáš Bernard Braun** se svou dílnou přímo do rostlých pískovcových skal sousoší, sochy svatých poustevníků, biblické scény a výjevy ze života svatých. Výjimečná barokní památka je zapsána na **národním indikativním seznamu** (viz str. 5).

Víte, že...

Chmel je popínavá rostlina, proto se pěstuje na polích (**chmelnicích**) se speciálními konstrukcemi, které rostlinám poskytují podporu při růstu. Obvykle se výška **konstrukce** pohybuje kolem **6 m**, na ni se navěšují na jaře drátky po nichž šplhají liány chmele. Během sklizně na přelomu srpna a září se drátky i s rostlinami strhávají. Celá konstrukce má životnost přibližně 20 let.

ŽATEC

rok zápisu 2023

Žatec a krajina žateckého chmele – tato kulturní krajina je po staletí utvářena tradicemi spojenými s pěstováním nejznámější odrůdy chmele, která se používá při výrobě piva po celém světě.

Území rozložené v Žatecké kotlině, při středním toku **řeky Ohře**, nabízí příhodné podmínky pro výsadbu **chmelnic**, na kterých se po staletí **žatecký chmel** pěstuje a šlechtí. V blízkosti polí vyrostla sídla a objekty sloužící rychlému a kvalitnímu zpracování tzv. „**zeleného zlata**“. Chmelařským centrem je pak středověké **královské město Žatec**, které se v 19. a 20. století průmyslově rozšířilo (Pražské předměstí) – zde se chmel uskladoval, sušil, balil a následně vyvážel do celého světa a Žatec se stal lídrem na světových trzích. Architektura je unikátně ovlivněna potřebami zpracování této plodiny – na první pohled zaujme množství vysokých komínů a vikýřů na objektech, které byly využívány k sušení a skladování.

Víte, že...

Mezi světově nejznámější, nej kvalitnější a také nejdražší odrůdy chmele patří **žatecký poloraný červeňák**. Je výrazně aromatický a používá se především do piv pilsnerského typu.

Chmelnice v okolí řeky Ohře

V **Žatci** se dochoval pozoruhodný soubor staveb spojených se zpracováním chmele, na němž byla založena prosperita města v 19. a na začátku 20. století. **Sklad chmele se sirnou komorou a vilou** v Kovářské ulici na Pražském předměstí.

Náš TIP

Chmelový maják, chmelový labyrint, pracovna alchymisty, erbovní síň, Galerie Sladovna či **největší chmelařské muzeum** na světě, to vše najdete na jednom místě v Žatci – v **Chrámě chmele a piva**.
www.chchp.cz

V regionu probíhají **tradiční slavnosti (Dočesná)** a udržují se specifické zvyky, řemesla a dovednosti spojené s produkcí chmele a s obchodem. Působí zde významné obchodní, vědecké a **pěstitelské instituce**. Krajina formovaná od pozdního středověku ilustruje spolu s architektonickými a technickými památkami historii úspěšného pěstování chmele na Žatecku.
www.infozatec.cz

Žatecké panorama s typickými komíny.

***Sušárny a balírny**, které vlastnily jednotlivé podnikatelské rodiny, prostupují obytnou zástavbou.*

*Součástí památky UNESCO je i rokokový **zámek Stekník** obklopený chmelnicemi.*

NEHMOTNÉ DĚDICTVÍ UNESCO

Mezinárodní pozornost si zaslouží nejen nejvýznamnější kulturní a přírodní památky, ale pro příští generace je potřeba chránit jako součást společného dědictví i pozoruhodné místní zvyky a znalosti. V roce 2003 přijaly členské země UNESCO úmluvu na ochranu nehmotného kulturního dědictví. Česká republika je na tomto seznamu zastoupena šesti tradicemi, některé z nich byly zapsány v rámci mezinárodních projektů.

VERBUŇK

(rok zápisu 2005)

www.nulk.cz

Slovácký verbuňk je **mužský skočný tanec** rozšířený a provozovaný pouze **na Slovácku**, a to v šesti oblastech, podle nichž se jednotlivá provedení tance mírně liší. Tančí jej výhradně muži za doprovodu **cimbálové** nebo **dechové hudby**. Verbuňk je **tancem improvizovaným**, ale má některá pevně daná pravidla, např. to, že se skládá ze tří částí. První z nich je

tzv. **předzpěv**, při němž tanečník sám zazpívá některou verbuňkovou píseň. Poté následuje **pomalá taneční část**, během které tanečník za doprovodu kapely tančí s rukama nad hlavou a provádí nejrůznější taneční prvky a figury – výskoky, podřepy, srážení pat, podupy, potlesky rukama aj. Na závěr přichází **rychlá taneční část**, kdy tempo hudebního doprovodu i tance gradují a množství předváděných tanečních prvků narůstá.

Verbuňk se téměř vždy tančí hromadně, přesto ale každý z tanečníků tančí „sám

Verbuňk tančí výhradně muži

Na reprezentativním seznamu UNESCO figuruje loutkové divadlo v tradiční podobě, která se vyvinula v Čechách a na Slovensku

Sokolnictví

za sebe“ a jím předváděné taneční prvky jsou vždy individuální.

Tanec vznikl zřejmě v **první polovině 18. století**, jeho název pochází z německého slova Werbung, jež znamená v překladu najímání, ucházení se. Tradice souvisí s nábojem do vojenské služby, jenž byl do roku 1781 provázen účastí profesionálních vojenských tanečníků. **O spojitosti tance s vojenskou službou** svědčí i obsah textů mnoha verbuňkových písní.

SOKOLNICTVÍ

(rok zápisu 2010)

www.sokolnictvi.net

Tento specifický, ale tradiční **způsob lovu za využití vycvičených dravců** vznikl zřejmě již v druhém tisíciletí před naším letopočtem na **Blízkém východě**. K lovu byli cvičeni a využíváni zejména **sokoli, jestřábi a orli**. Umění sokolnictví se postupně rozšiřovalo do dalších zemí, až někdy v 5. století proniklo i na naše území. Největšího rozmachu tento způsob lovu dosáhl ve středověku, postupně však

jeho význam zase upadal, až v 19. století téměř zanikl.

Nový rozkvět zažívá sokolnictví přibližně **od poloviny 20. století** a to hlavně v souvislosti s **ochranou letišť** před hejny ptáků. Ti totiž mohou po střetu s lopatkami turbín moderních proudových leteckých motorů snadno zapříčinit jejich zničení a způsobit letecké neštěstí.

Kromě svého hospodářského významu je sokolnictví i **činností sportovní**.

Sokolníci, kterých v současnosti působí v České republice okolo 500, navíc významně napomáhají k **ochraně přírody** – množením v zajetí často zachraňují **nejohroženější druhy dravců**.

Mimo České republiky je sokolnictví zapsáno na seznamu UNESCO ještě **v jedenácti dalších zemích světa**, mj. ve Francii, v Mongolsku, Spojených arabských emirátech a dalších.

VESNICKÉ MASOPUSTNÍ OBCHŮZKY A MASKY NA HLINECKU

(rok zápisu 2010)

www.nmvp.cz/vysocina

V několika **východočeských obcích** (Vortová, Hamry, Studnice, Blatno) v oblasti Hlinecka se dodnes dochovala tradice **masopustních průvodů**, konaných v téměř nezměněné podobě jako v dávných dobách. Původ této lidové slavnosti, jež měla zajistit zdraví, plodnost, úrodu, a uvítat přicházející jaro, sahá až do **předkřesťanských dob**. Novodobá tradice obchůzek je pak doložena v první polovině 19. století.

Během masopustu, konaného **obvykle v únoru o víkendů před popeleční středou**, obchází stejně jako před staletími **průvod masek** vesnicemi. „Mluví“ průvodu, zvaný laufr, přitom

Masopustní obchůzka ve Vortové

vždy žádá o povolení obec i majitele jednotlivých stavení. Během zastávek účastníci průvodu zpívají a konzumují nezbytné pohoštění. Podle dávných a ustálených pravidel kráčí vždy v průvodu **kobyly**, procesí uzavírá **ras**. Dalšími postavami jsou také **turci, ženuška, kominíci, slamění**, a další.

Masopustní obchůzku zakončuje zvláštní rituál porážení a následného **zmrtvýchvstání kobyly**, jenž je symbolem přicházejícího jara.

JÍZDA KRÁLŮ

(rok zápisu 2011)

www.jizdakralu.cz

Tato stará **lidová veselice** se v minulosti odehrávala namnoha místech dnešní České republiky, ale do současnosti se dochovala pouze ve dvou moravských regionech – na **Slovácku** a na **Hané**. Je spojována s křesťanským svatodušním svátkem (**svátek letnic** slavený padesát dnů po Velikonocích). Proč tato tradice vznikla, není přesně známo, ale předpokládá se souvislost s velikonocními průvody majícími zajistit dostatek úrody na polích.

Možný je i původ v dávných královských ceremoniích.

Nejpopulárnější z jízdy králů se odehrává **ve Vlčnově**, kde má i nejdelší, více než 200letou tradici (koná se minimálně od roku 1808). Dalšími místy, kde se tento zvyk dosud udržuje, jsou **Hluk, Kunovice a Skoronice**.

Slavnost vyniká především nesmírně bohatými a krásnými **lidovými kroji**. Průvod jízdy tvoří **legrúti** (odvedenci) na koních, doprovázející krále. Ozdobeni jsou i koně – pentlemi, květinami a červenými šátky.

Krále představuje vždy malý chlapec, který jede na bílém koni a je přestrojen **v ženském šatu**. Tvář má zakrytou pentlemi a v ústech drží růži coby symbol mlčenlivosti.

LOUTKÁŘSTVÍ

(rok zápisu 2016)

Loutkářství, považované za lidové interpretační umění, je v našich zemích významným kulturním i společenským fenoménem, jehož tradice spadá až **do**

Jízda králů

poloviny 18. století. Tehdy v Čechách působili kočovní (a česky hrající) marionetáři, kteří šířili český jazyk a tím sehráli významnou roli v českém národním obrození. Nejstarším písemně doloženým českým loutkářem byl jistý **Jan Jiří Brát** ze Studnice u Náchoda. Od poloviny 19. století se loutkové divadlo dále masově rozvíjelo ve dvou směrech: jednak jako divadlo lidové a také jako divadlo profesionální. V dnešní době působí v České republice 9 profesionálních loutkových souborů, asi 100 nezávislých skupin a na 300 divadel amatérských. V dvacátých a třicátých letech dvacátého století bylo u nás nejvíce loutkových divadel v celé Evropě. Mnohé soubory, založené počátkem zmiňovaného století, existují dodnes (**Kacafírek Chrudim, Říše loutek Praha, Divadlo S+H**). Loutkářství je rovněž přirozeně spjato i s **výtvarným uměním** (profesionálním i lidovým), jako je řezba, omalování, kostýmování loutek či malba dekorací.

MODROTISK

(rok zápisu 2018)

www.straznicky-modrotisk.cz

www.modrotisk-danzinger.cz

V roce 2018 přibyla na Seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO tiskařská technika **zdobení textilu** nazývaná modrotisk. Nejde však výhradně o českou "specialitu" — o zápis požádalo v součinnosti s námi také Slovensko, Maďarsko, Rakousko a Německo. Tato metoda, užívaná zejména k dekoraci krojů na Moravě, existuje prokazatelně již od 18. století a jde tak o jeden z nejstarších způsobů potiskování lněných resp. bavlněných látek vůbec. Technicky se jedná o tzv. **reserváží tisk** (případně malbu), kdy se na plátno nanese tiskařská reserva neboli Pap, načež je celá textilie obarvena modrou barvou Indigo. V místech aplikace rezervy se však barva k vláknům nedostane a tato místa zůstanou neobarvená. Na závěr je v kyselé lázni reserva odstraněna a na plátně vystoupí požadovaný motiv.

Dodnes fungují v České republice dvě **tradiční modrotiskové dílny** — ve

Víte, že...

Proslulý **bruselský čurající chlapec** se v roce 2020 vyzkoušel také český obleček. Zajímavá je kombinace moderního střihu s tradičním **modrotiskem**. Obleček s pořadovým číslem 1 053 připomněl výročí vzniku československého státu.

Strážnici a v Olešnici. Tyto dílny stále využívají původní dřevěné ruční formy staré více než 200 let.

PERLIČKOVÉ VÁNOČNÍ OZDOBY

(rok zápisu 2020)

rautis.cz

www.msb-jablonec.cz

V členitých oblastech Krkonoš a Jizerských hor na severu Čech se v průběhu celého 19. století po chalupách foukaly a dál zpracovávaly duté skleněné perličky. Znalosti o foukání, stříbření, barvení, řezání a navlékání perli si předávaly místní rodiny a dílny z generace na generaci a **perlařské řemeslo** se v kraji hojně rozšířilo. Stříbřené a zlacené perličky se koncem 19. století přes exportní domy v Jablonci nad Nisou, vyhlášeného centra obchodu s bižuterií, vyvážely do celého

světa, zejména do Indie, a používaly se na zdobení oděvů. Krize na indickém trhu na počátku 20. století přispěla ke vzniku nového fenoménu — z lehoučkých perliček se začaly splétat vánoční ozdoby, které naplno využily nástup módy zdobení vánočního stromčeka. **Perličkové vánoční ozdoby** mají nespočet tvarů a motivů. Tato tradice se dodnes udržela na jediném místě na světě — v obci **Poniklá**, kde si tradiční ruční výrobu perličkových vánočních ozdob můžete prohlédnout v místní **rodinné dílně Rautis**.

VORAŘSTVÍ

(rok zápisu 2022)

Stavba vorů a plavení dříví po řekách a vodních tocích má starou historii a tradici, sahající u nás až do 11. století. Z roku 1360 se dochovalo privilegium Jana Lucemburského, to byla voroplavba v Čechách již plně rozšířena. Za vlády jeho syna Karla IV. byly normalizovány vorové propusti a stanovena místa, kde se vybíraly poplatky. Konec tradiční „komerční“ voroplavby nastal až ve 2. polovině 20. století spolu s výstavbou přehrad na řekách. Úkolem současné

Vorařské muzeum Purkarec — síň tradic jihočeské voroplavby

generace je především uchovávat tradiční znalosti a dovednosti spojené se stavbou vorů a plavením dřeva a udržovat v paměti specifická řemesla, zvyky i svébytnou jazykovou kulturu spojenou se světem vorařů — plavců. Česká republika je uvedena na seznamu spolu s Rakouskem, Německem, Lotyšskem, Polskem a Španělskem.

RUČNÍ VÝROBA SKLA

(rok zápisu 2023)

Věhlas českého skla a českých sklářů byl v roce 2023 formálně potvrzen zápisem na seznam nehmotného dědictví UNESCO. Ve stovkách skláren, rodinných dílen a ateliérů pracuje více než 5000 sklářů, brusičů, rytců, malířů, výrobců bižuterie a šperků, sklářských výtvarníků a designérů.

Skláři při práci

Vysoká řemeslná kvalita a dlouhá tradice ručně vyráběného skla jsou také hlavními důvody, proč za originálním českým sklem cestuje spousta zájemců z celého světa. Česká republika byla na seznam zapsána společně s Francií, Finskem, Maďarskem, Německem a Španělskem.

Víte, že...

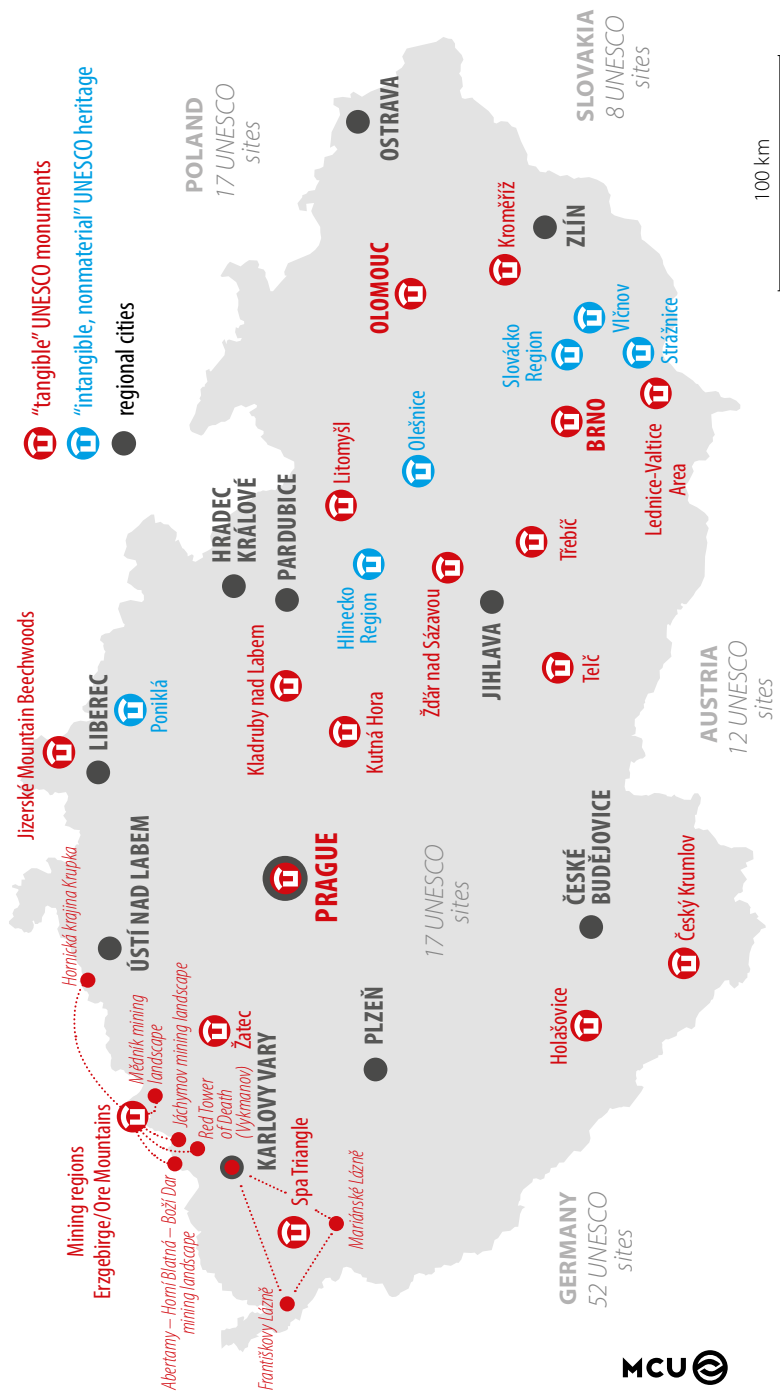
Průběh hymny

Známa dominanta pražského náměstí Republiky, nákupní centrum Palladium, má významné postavení v historii České republiky. Při své službě v armádě zde totiž Josef Kajetán Tyl složil českou národní hymnu.

„Kde domov můj, kde domov můj,“ píše v roce 1834 pero Josefa Kajetána Tyla, fouriera 28. pěšího pluku, jenž byl tehdy umístěn v Josefských kasárnách. Tyl patřil mezi národní obrozence, kteří milovali český jazyk a českou kulturu. Fidlovačka, Tylův aktuální obrázek ze života dvojjazyčné Prahy, však neměl očekávaný divácký ohlas, a tak z repertoáru profesionálních scén na dlouhých 82 let zmizela. Mezitím vešla do dějin píseň slepého Mareše „Kde domov můj“. Fidlovačka se vrátila na scénu až v roce 1917. Rok nato se stala píseň „Kde domov můj“, už řadu let vnímaná jako národní hymna Čechů, součástí státní hymny nového česko-slovenského státu. Vznik hymny, která v roce 2024 oslaví 190 let, si nákupní centrum Palladium připomíná pamětní deskou.

MCU

www.mcumedia.cz

9 788073 392093